

PRÄSTGÅRDAR I DALARNA UNDER 1600-TALET SENARE DEL OCH BÖRJAN AV 1700-TALET.

Av

SIGURD ERIXON.

I

I Fataburen 1917 har jag under titeln »Några bidrag till det nordiska husets historia» påbörjat en redogörelse för vissa sidor av det svenska byggnadsskicket, varvid utgångspunkten var övre Dalarnas långfäbodar. Andra bidrag till dessa och närstående problem har jag senare lämnat i andra sammanhang,¹ men fortsätter nu här enligt den ursprungliga planen analysen av Dalarnas bostadskultur.

En svårighet vid bedömandet av allmogens typförråd är vanligen bristen på äldre källmaterial. Det har emellertid visat sig, att husesyner och inventarier från prästgårdarna ofta utgöra ett förträffligt komplement härvidlag, ej minst med tanke på att prästerna i äldre tid i huvudsak bodde som storbönder. För Dalarnas vidkommande äro dessa prästgårdshandlingar ovärderliga dokument, såsom redan Hammarstedt klargjort för denna tidskrifts läsare.² Det har varit min avsikt att i samband med den undersökning av

¹ Jfr »Bebyggelseundersökningar» i Fataburen 1918; »Ronneby byggnadshistoria» i Svensk byggnadskultur I, 1918; »Svenska gårdstyper» i Rig 1919; »Skultuna bruks historia», I, 1921; »Svensk byggnadskultur och dess geografi» i Ymer 1922 och »Lantliga bebyggelsestyper i Sverige» i Internationale stadsbyggnadsutställningens i Göteborg 1923 katalog.

² N. E. Hammarstedt, Ett bidrag till den kringbyggda gårdens historia hemtadt ur Torsångs kyrkoarkiv, i Fataburen 1918, s. 59 o. f.

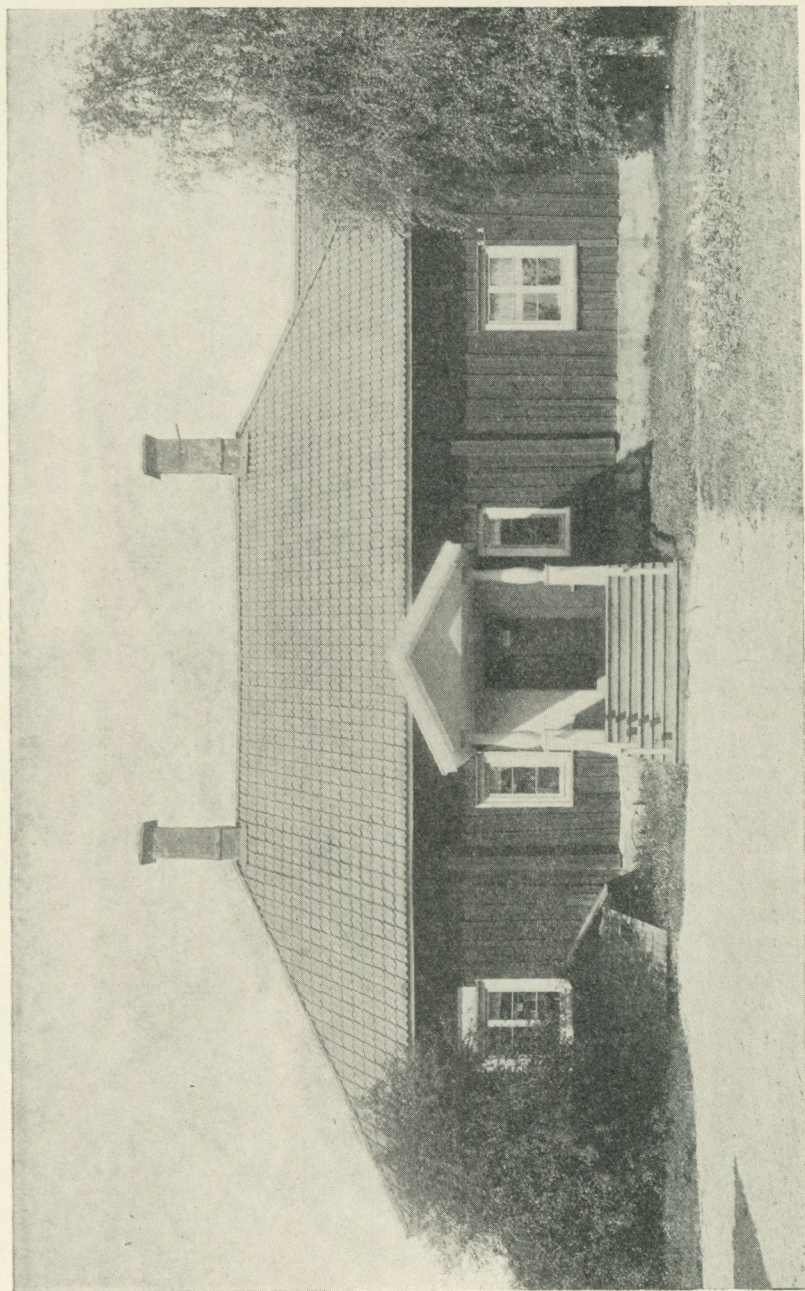

Fig. 1. Våmhussal. Flygelbyggnad i Mora prästgård, där våmhuskarlarna höllo till innan Våmhus blev egen socken. Uppförd på 1740-talet.

Fig. 2. Förstakvist med »vridna» kolonner i en bergsmansgård i Danholn, Sundborns socken, Dalarna.

Sveriges prästgårdar, som Nordiska Museet igångsatt, monografiskt behandla prästgårdarna i Västerås stift, vari såväl äldre material som beskrivning av nu existerande byggnader och inredning skulle ingå. Då det är ovisst när en sådan skildring kan komma till stånd, har jag ansett det lämpligast att nu publicera ett antal husesyner och inventarier från prästgårdarna i Dalarna under senare delen av 1600-talet och början av 1700-talet. Materialet är helt och hållet hämtat ur domkapitlets arkiv i Västerås, och det är först under senare delen av 1600-talet, som de där befintliga syneinstrumenten bli så pass utförliga, att de förmå giva en tydlig bild av bostadsförhållandena inom landskapet. Det urval, som här gjorts torde säkerligen med fördel kunna kompletteras med nytt material även från 1600-talets förra del ur kyrkoarkiven, men dessa handlingar kvarligga i allmänhet ute i kyrkorna, vadan jag ännu icke varit i tillfälle att systematiskt genomgå dem för detta ändamål.

Redan biskop Johannes Rudbeckius igångsatte en inventering av stiftets prästgårdar och utsände för detta ändamål tryckta formulär till ifyllning av prästerskapet. Hur värdefulla de på så sätt åstadkomna akterna än äro för såväl varje särskild prästgårds byggnadshistoria som för de tidiga belägg på utrymmen av olika slag, som i dem givas, äro de genom sin schematiska uppställning (de nyttjades — med identiskt samma uppställning — ännu länge efter Rudbeckii död) ej vidare användbara för tolkningen av själva byggnadstyperna, ty varje rum registrerades för sig utan hänsyn till i vilket byggnadskomplex det ingick. I dessa listor uppräknas visserligen en del inredning och husgeråd, men detta inregistreradas utförligare vid tjänsteombyten eller visitationer i inventarier, som dock vanligen endast bevarats i kyrkorna. En rikt givande efterskörd torde därför även kunna göras på detta område genom excerpering av sockenarkiven.

De här utvalda akterna publiceras utan omarbetning, ehuru delvis i något sammandraget skick. Det som uteslutits, består av upprepningar eller notiser utan allmänt intresse. I några fall ha beskrifningar av betydelselösare detaljer sammanfattats på nutida språk genom kort uppräknig av förekommande termer. Dessa mar-

keras genom parentes, vilket också är fallet med nyinsatta förklaringar. Där det varit möjligt att utläsa, vilka utrymmen som bildat särskilda komplex under gemensamt tak, hopföras dessa under samma siffra, medan de olika rummen, där så synts behöfvligt, markerats med små bokstäver. Såsom senare skall ytterligare påvisas, framgår härav, att prästgårdarnas boningshus vid 1600-talets slut vanligen varit flerrummiga och ofta anslutit sig till parstugutypen eller dess yngre utvecklingsformer. I fråga om inventarierna äro överensstämmelserna med allmogehemmen i senare tid i många fall mycket påtagliga, men skiljaktigheterna framstå samtidigt i klart ljus.

I. Venjans prästgård år 1682.

Inventarium domesticum i Wänians prästgårdh.

1. Ut i *sängestufwan*: En half sängh spijkat wid wäggen, mycket söndrigh. Twenne hyllar: dhen ena på öster gafwelen och dhen andra öfwer dören på wäster gafwelen. Ett bordh och een wändstool dher hoos. Een handklädesstool. Ett smälle låås för dören.

2. Ut i *hwardagsstufwan*: Ett bordh och långt säte ther brede widh. Ett fällbordh. Een diskhyll. För förstufwudören låås medh nyckel.

Ut i *kammaren* brede wid stufwan: Een diskhyll. Item låås åth dören.

3. Ut i *bryggehuset* (kopparkittel etc.)

4. För *stegerhuset* låås och nyckel.

5. Ut i *nadstufwan*: Twå sängiar medh pallar dher hoos. Ett bordh och wänd stool: N. B. Wändstolen transporterat uti vppstufwan. Een handklädes stool...

6. Ut i *gamble herrstufwan*: Een gammal sängh; för förstugudören gammalt låås och nyckel.

7. Ut i *källarstufwan*: Twenne bordh och dher hoos twenne wendstolar...

8. Ut i *uppstufwan*: Twå stycken sängiar. Ett bordh, gammalt och söndrigt. För förstugudörren låås medh nyckel.

9. Ut i *Nygestugun*: Een sängh.

10. För bägge *källare* är låås och nycklar.

11. För begge *bodarne* i gårdhen .. (d:o).

12. För *stallet* i gårdhen ett hwarflåås gammalt..., med nyckel.

13. För bägge *ladorna* i gårdhen (d:o lås).

14. För twenne *foderhuus* i fäägårdhen (d:o lås).

15. Öster om gårdhen .. twenne *ladur*...

16. ... nytt *stall* öster om gårdhen...

17. För *stålpherberget* ett draghlåås medh nyckel.

18. För *nyie herberget* — (d:o lås).

Fig. 3. Nattstugubyggning från Näs prästgård, Dalarna. Nu på Skansen.
(Bilden tagen före flyttningen.)

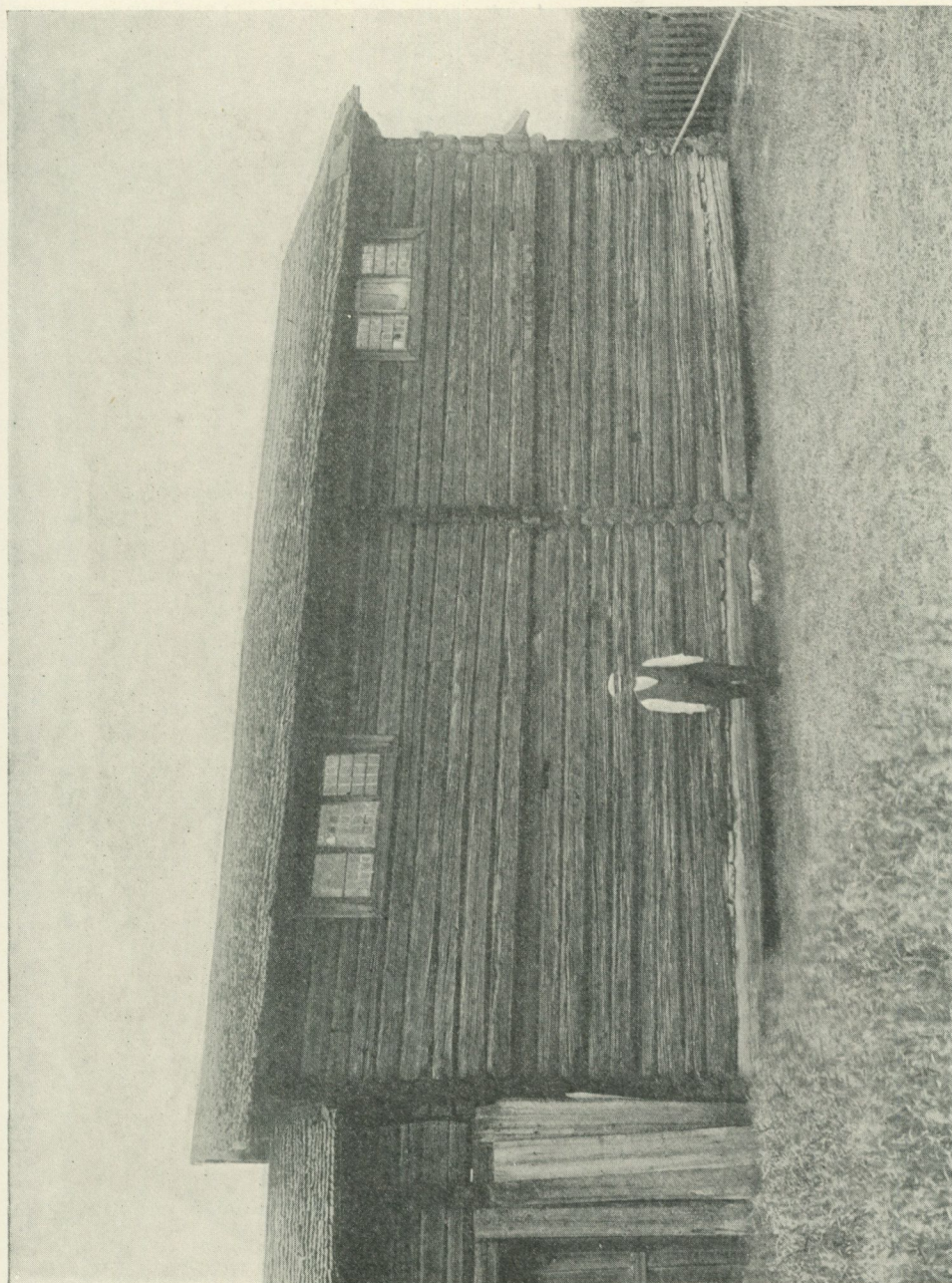

Fig. 4. Nattstugubyggning från Näs prästgård, Dalarna. Baksidan. (Bildens tagen före flyttningen.)

II a. Vika prästgård 1682.

Husesyn på Vika Prästgård.

Effter urmines bruk och dehlningar hafwa Knifwa och Hosiö byggd-
lag af bergsmän hafft halfdelen emot den andra dehlen och samtliga
bonde medlen af socknen uti alla byggningar och är dem då tildelt

Uti mangården.

1. Uti *säthestugu byggningen*: Twenne camrar, en stugu, farstugun,
kiök i farstugun samt store herre stugun.

2. *Wester byggningen*: Portlider, steeger- eller bryggiehuus samt
wisthuus boden med twenne bodar derunder.

Den andra delen af församlingen . . .

4. *Bagarstugu byggningen* med: bagarstugu, sänge stugu, cammar och
farstugu samt portstugun och med farstugu samt cammare.

5. *Kiällarbyggningen* bestående af: bodarne ofwan på kiällaren samt
tweenne nattstugor och bodarne der under heela byggningen tillhopa.

Uti Ladugården

(1:sta delen af förs.):

6. *Norr fähuset*, 9. ett *herre stall* med skulla oc 8 spiltor. Bör dem
upprätta, som de nedtagit hafwa, 7. *store kornladan* med lijder hoos, 8.
ett *stolpherberge*, 9. ett *swijn huus*, 10. *smedia* utan reedskap.

(2:ra delen av förs.):

11. *Söder fäähuset*, 12. ett *stall*, 13—14. twenne *kornlador* med lo-
gar och golf samt 15. ett *foderhuus* uti ladugården.

(16. *Badstuga* o. 17. *källare*, som hela socknen skulle hålla).

II b. Vika prästgård 1696.

Inventarium.

I *nattstugan*: 2 st. wäggfasta sängar. I *st. nattstugan*: 2 benkiar. I
bagarstugan: »1 wäggf. säng, 2 benkiar, en kaerl hyll, ett bordh och säte.
I *millanstugun*: 2 benkiar, 2 sängar. I *millancammaren*: 1 g. säng, 2 benkiar.
I *sätestugun*: 1 bänk. I *stoorstugun*: bänkiar kring vägen, 1 bordh. I *port-
stugu*: 2 benker, en lijten kanbenk widh dören, en säng.»

III a. Norrbärke prästgård 1690.

Norrbärkes prästegårdz huusesyn 1690.¹

Huus i mangården.

1. *Källare*, hwalfd med gråsten, trång och liten, med en bod der uppå.
2. *Bakestugun*, brukas och till drängiestugu . . . 3. *Sätestugun* behållen.

¹ Uppställningen är delwis efter det tryckta formuläret, varigenom slutsatser om
vilka rum, som bildat längor, försvåras.

4. *Herrestuga* behållen: 2:ne nattstugur, bookkammer. 5. *Sängestugun* behållen, et contor der uti. 6. Än en *sängestugu* med en liten kammar der hos... 7. *Badstugu*... 8. En *rija*, der uti mältas undertiden. 9. *Bryggehuis* med pannemur... 10. *Stolpeherberge* behållet... 11. *Bodar* 3 stn. inne i gården. 12—15. *Jernboden*, *smidian* och *qvarnen*... (pastors).

I fägården.

16—17. *Lador*, tvenne stycken med tre golf, behåldne. 18. *Halm-lider* behållit. 19. *Fåhus* 2 stn. Et der af mycket gammalt, brukas til gethus. 20. *Swienhuus* behållit. 21. *Stall*, *godt*, 1679 opsat. 22. *Hölada* behållen, gordes af et g. stall, pastore Bergio.

III b. Norrbärkes prästgård år 1696.

Inventarium uthi Norberckies prästgård, A:o 1696.

1. *Herrestufwe* golfwet aldeles förlorat, taket måhlat..., spjsen förlorad... Fönstren på gawlen med galler... 2 fönsterlag in åt gården med 6 fönster, ... 3 st. fönster åt trädgården... carm, och desse fönster af sal. Hr Bergio tillsatte, dör lås och nyckel med... 2 järngrep... »En wägg-bänck, ... af 2. bräder och 3 fötter 7 1/2 alr lång. Noch en lijten dito af 2 brädstycken 3 alr. En dito bänck åth norre långväggen 6 1/2 alr. En dito till söder långväggen 6 1/2 alr».

Förstufwan... dör... med lås... starck järngrepe.

2. *Sätessufwan*... (Spis illa murad... 4 g. fönster... 2 med gång järn och bakar, 3 st. dörrar... en till kök.)

3. *Kiökegälfwet* förderfwat, en 1 g. bänck, spisen g. och sönder... 1 gammalt spield, 2 långa och 2 korta öfwer och under bohljärn, spishällen i många stycker sönder, ett långt steekjärn i muren och 1 järnstolpa;... 2 hyllar, den större med 5 rum, den mindre 3 bräder, 4 st. fönster... 2 dörrar (med... järngrepar, ett smalt handgrep och lås, med nyckel för mot:)

Kammaren. (»innom kiöket» smalt med 2 fönster).

4. *Bookstufwan* wid sätessufwan... spisen remnad..., 2 fönster carmar a 3 fönster... 1 dör med... 2 handgrepar... 1 bislag uthan före med dör... 2 små fönster der på.

5. *Store nattstufwan*... spisen remnad... 5 st. gamla... fönster..., dör med lås...

(Inventarier: En gammal halvesäng..., en »wägge bänck», 7 1/2 aln, 1 en 5 1/2 aln.)

Lilla nattstufwan (spis, dörr, 2 fönster) 1 bänck, 1 standsäng med botten. *Farstufwa* med ett ljtet fönster och behållen trappa, och dör med gångjärn för smugan...

7. *Sängestufwan*... (spis, 3 fönsterluffer, en dörr med »järn hand-grep»)... ett brädplanck, som fördelar stufwan, med dör...

8. *Bagarstufwan*... 6 st. små g. och skrassliga fönster, bakung och spis nys laga, ett wind spield, 2 bohljärn, 1 stekjärn, långt som järnstälpan, 2 st. telnbänckar... en dör... *Förstufwan* förlora(t) gälf, gammal dör... Miölck cammar och pige cammar... 2 små gamla fönster, 2 dörrar...

9. *Biskopz stufwan* hwjtlimad ... 8 st. fönster, gambla ... (spis) ... 2 dörrar ... i *cammarn* ... spis ... 2 fönster ... 1 dör ... J *farstufwan* ett bräd *cantor* med dör ... för *förstugan* dör ... med behållen *qwest*.
10. *Kiällaren* och *kiällarboden* ... skyfwe, 2 små fönster in på gården ... dör ... i *förstufwan* 1 dör ... trappan behållen.
11. En *ljten bod* emellan *kiällaren* och *portlidret*, med *swala* ... 2 *cantor* i *swalan*, 3 dörrar ... inga lås.
12. Ett *stoort port-* och *wagnslider* ... 2 g. dubbla portar ...
13. En *bod* med 2 rum, behållen *swahla* ... 1 *cantor* 4 dörrar ... 3 med lås ...
14. Ett g:t *förlora(t) bryggehus*, uthan *panna* ... 2 små fönster, 14 ¹/₂. En *göstja* (= *gödstia*).
15. En *bod* wid öster porten, behållen med dör ... och *swahla* ...
16. En ny dubbel *port* med 4 gångjärn, skottjärn och stängel före.
17. En gammal *förlora(d) badstufwa* ...

Uthi stallgården.

- 18—19. *Lador*, 2. st., 1 med ett golf allenast österot ... dör ... samt loga ... den andra med *twenne* golf närmare gården, med 2 dörrar ...
20. *Twenne foderlider* ...
21. Ett *halm lider*, öster på Åsen ... (halmtak).
22. Ett *fähus* öster-uth med 14 bås ... (d:o tak).
Öfwer dörarna emellan bägge *fähusen* är ett nytt tak, med näfwer och takwed, men ingen dör på någondera sidan.
23. Ett *swinhus* af *twenne* rum, utan dörrar ...
24. Ett *stall* af 8 spiltor med *twenne* dörrar ... skullen med botn ... Ett nytt *foderlider*, bygt wid västra långväggen af stallet, med dör ... täckt med näfwer och takwed.
25. Än ett *lider* wid östra lång väggen till redskapens förswar, med brädetak på stolpar.
26. En nyss oppsatt *köllna*, med *mälthus* der wid af hel skönt timber ...
27. Ett dubbelt *stolphärberge* uthan för gården, täml. stort, och wäl förwarat, med tak, dörrar, lås, nyckel, gångjärn och bottnar, etc. ...

IV. Mora prästgård år 1693.

Mora Prästegårdz Inventarium ...

1. Manngården. Västan til.

1. *Söderstufwan*, hwitlimad til tak och väggar, en gammal säng, et gammalt skraslot bordh, twänne fönsterrader, en östan til, en sunnan, och en västan, mäd 9 fönster in alles, en bänk, item spijs oc spiäll såssom ock et bislag utan til åt gården ..., item dör med lås och nyckel åt gården.
2. Där näst twänne små *kamrar*, dän ene åt gården utan spijs, dock mäd en öpning på mellanväggen at warman kan gå in ifrån dän andra, en säng, item en källargång och liten källare mäd gråsten oc trotsbotn. Intet

golf, tre fönster beholdne, tre dörrar . . . Dän andre kammaren brede wid, är försädd mäd spijs och spiäll, 3 st. fönster åt krydgården, twänne bänkiar, et bord, 2 st. dörrar . . . Bägge desse kamrar äro hwijtlimade . . . En säng uttagen, satt i kiöket.

3. *Säte stufwan* där näst, är ock hwijtlimad oc med blå och röda ränder i taket, som ock nedan fönstren mäd swart och blå målning målad, som dock nu är gammal, item 3 fönster hål och 9 fönster in alles, 2:ne mäd gångjärn . . . Et bord, en wändstol, et skåp med twänne dörrar, lås oc nycklar, och fyra rum målat . . . Spijsen är skrasleg och remnat . . . Lukor.

Förstufwa mäd twänne dörrar och aspar, item et beslag utan före mäd bänkiar på både sijdor och gode trampor . . .

Booknastufwan öfwer förstufwan är målad, mäd säng och pall, et bordh och twänne bookhyllar, behålne, en bokhyl mäd gångjärn oc pulpet, twänne fönstertaflor och 5 fönster . . . item spijs och windspiäll, utan för natstufwan et litet nytt contoïr mäd dör lås och nyckel, twänne små fönster uti förstufwan, trapporne äro smala och mörka. Wid ändan af taket på bägge sidor brandar mäd flaggor, item en krona östan til mäd dalpilar på . . . (Näver- och torvtak) . . . En säng nedtagen och satt i stora köket.

Wäster om förstufwan står *kryddegårdzstufwan* hwitlimad och målad, mäd en säng oc pall, et fäll bord, en hand klädes krants, twänne bänkiar, twänne fönster taflor mäd hwardera tre fönster . . ., små hyllar öfwer fönstren, spijs och spiäll, dör . . ., ett beslag frammanför mäd två dörrar . . .

4. Strax utan för et dubbelt *gårdz huus* mäd twänne dörrar oc got brädtak . . .

5. *Bagare stufwan* äller stora kiöket, mäd hyllar samt twänne gamble sängiar, som nu äro utsatte i en bod, item et bord, twänne bänkiar och et säte, fönster åt gården, in allis 6 st. . . . twänne dörrar . . . män spijsen och ugnen är gammal, remnad . . .

Litzla kiöket brede wid, begynner förfalla . . . et gammalt bord och gamble . . . fönster . . . twänne brädhyllar.

Et *förstufwa* emellan stora kiöket och härrstufwan, hwitlimad och målat, med twänne fönster utan karm, en gammal dör med twänne st. märlor oc trappor utan för, et äth härrestufwan, en wind öfwer farstu.

Store Härre stufwan är nogorlunda behållen . . . hwitlimad . . ., innan äro fyra st. bord, 4 wändstolar oc bänkiar, alt omkring 4 fönster taflor och fönstren färdige, en spijs men intet spiäll.

Nordan til.

6. En *kiällare* norr om härrestufwan mäd gammalt förlorat brädtak öfwer oc en röd färgat dör mäd twänne stolpar för källarhalsen äth gården . . . Siälfwa kiällaren, och halfwe källar halsen hwallder med tegel oc 4 järnringar i taket oc hål på wäster sidan.

7. *Härre nattstufwan* til golf, spijs . . . behållen, et windspiäll öfwer spijsen, item dör mäd nyckel . . . Wäggiarna innan til oc taket hwitlimat och något målat, dören mäd fönster karmarna mäd oliofärga bestrukne, på gaflen en fönster tafla mäd dubla fönster, 6 st. in allis och 3 änkla på söder sidan åt gården . . . 2 sängiar mäd snickarwärk och himmel, item pallar, måladt bord oc 2 bänkiar.

Fig. 5. Stycke av en målad bonad på väv, daterad 1659. Från en nystuga i Rångsta by, Hedesunda s:n, Gästrikland.
Nord. M. 49,044.

Öster natt stufwan i lika måtto . . . behålden, innan whitlimad, en fönster tafla på östre gavlén oc en d:ö söder åt gården. Bägge med 3 fönster . . . item spijs . . . twänne sängiar, en gemen handklädeskrantz, et bord, noch dör . . .

Emellan bägge nastufworna är et *farstu* mäd quist framman för öfwer trapporna, whitlimad, item et privet nordan til mäd dör och klinka . . . item skiuhl af bräder omkring nordan till.

Inunder dässe nastufwor äro twänne *bodar*, mäd dörrar lås och nycklar försedde, näml. hörneboden äller klädeboden wästantill mäd golf oc et bord, wedboden, källarboden utan golf oc öhlkällaren inunder med opmurat hwälf, källar gång samt dör oc lås. Siälfwa källaren, som sträcker sig under wedboden, är mäd tegel hwälf, oc en dör nedan til allenast mäd aspa, et hål på söder sidan.

8. Emellan källarboden och drängestufwan är et *höns huus* mäd tak, balk, dör och klinka . . .

9. *Drängestufwan* til wäggiar, golf, tak, spijs och spiäll, fönster dör oc lås, gamal . . . 4 st. gemena sängiar. *Förstufwan* emellan.

Solbügge stufwan är af lika wilkor . . . fönster, spijs oc spiäll behålne, en säng och 2 bänkiar.

10. *Wangslider* mäd brädtak, stolpar, balkar oc port mäd klinka, nogorlunda beholdne.

Östan til.

11. *Stallet* til golf, spiltor, (etc.) . . . behollet, . . . twänne dörrar . . . item höskulla öfr.

12. Nordan för stallet står et litet *redskapslider*, gammalt med tre wäggiar oc näfwer tak . . .

13. Sunnan vid stallet et *wed lider* mäd gammalt brädtak, nästan förlorat, och en dubbel port . . .

14. *Humble boden* mäd . . . lårar oc botn . . . et bräde skiuhl in under takfästet frammanför. Bakför dänna boden et gammalt gårdzhuus af ståckar, mäd förlorat tak.

15. *Store stolpeboden*, mäd twänne dörrar och där til lås oc nycklar, effter gamla maneret, item en afskild trappa frammanför.

16. *Brödboden* mäd en dör och lås. Emellan dänne boden oc badstufwan et gammalt plank af bräder och twänne stolpar oc en under stock.

17. *Badestufwan* mäd golf . . . item lafwa mäd trappor oc en bänk såssom oc ugn oc spiäl, 2 fönster, item farstu mäd dör oc lås oc en liten badstufkammar innänför mäd twänne nye fönster och bänkiar.

Emellan badstufwan och bryggehuset en *balk* af 10 stockar och en huf, item en port mäd träklinka mäd hufwen half borta . . . 18. Utanför står et gårdzhuus mäd golf oc tak behållet.

Sunnan til.

19. Et *bryggehus* mäd . . . ugn oc mur mäd en stor murpanna af koppar, något stött, item tu kar . . .

20. Emellan bryggehuset oc nästa stufwa är en liten *gång* åt krydgården, mäd golf, port oc klinka.

21. *Stegerhus stufwan*: spijs . . . så ock fönster. Item et bord, 2 sängiar med pallar.

Portstufwan gent emot i samma farstu, något sämbre, mäd 2 sängiar, et bord oc en liten fällskifwa. Item spijs och spiäl, så ock bänkiar. Förstufwan mäd golf oc tak så ock et skiuhl utan för oc en broo . . .

22. *Stora gårdz porten* är gammal oc af något grofft arbete mäd twänne gångjärn oc en klinka ofwan til tillika mäd dän mindre gångporten äfwen mäd 2 gångjärn oc en klinka, portlidret mäd gammalt brädtak oc fyra stolpar, item flögstängen wid porten opsatt, mäd hane flagga och spes af järn, wäl utstofferat såssom ock mäd en krona av koppar oc dalpijlar af trä.

23. Dän litzle *bagarstugan*: 2 fönster taflor mäd hwardera 3 fönster . . ., män bakugnen oc spijsen söndrig . . . dör med läs oc nyckel.

En liten *kammare* bredewijdh, tämligen fördärfwat af dropp, remnat liten spijs, två söndrige fönster, en sprucken, elak dör . . . et wind spiäll ät spisen oplätes i bagarstufwan, i taket hwitlimad oc målad.

Ett litet *farstu* framman för mäd et utbygdt skiul oc en ny bro mäd trappor utan före, är oc brede wid et *wedrum* mäd korta tältnar oc brädtak, item dör med aspa . . .

24. Där näst *smörboden* . . . dör oc läs, oc en swala utan för, ofwan til et lofft til wisthus med dör . . .

Där näst en liten *rustkamar*, mäd . . . dör . . .

Yterst *miöhlboden* mäd öwerbotn oc lårar ofan oc nedan, item trappor dör och läs . . . Emellan boden oc för stufwan et plank af stockar mäd huf och klinka.

Mit på gården står en ny timståck mäd timsten oc bänkiar, nyss up-timbrade.

Uthhuus.

25. Ett *stolphärbre* uti gamble trädgården uppå nijo stolpar opbygdt . . ., mäd twänne botnar oc tre lårar på hwardera sidan, item dör . . .

26. Öster om gården en liten *mältstufwa* till 3 a 4 tunnors rum, mäd mätlafwa, spijs oc spiäll, item dör mäd haka oc gint emot *torkstufwa* mäd en lafwa oc en muradt ugn oc dör, (3) een liten swala emellan mältstufwan och torkstufwan mäd dör oc läs, noch (4) en kastlafwa söder om torkstufwan mäd dör oc läs.

27. En *kölna* längre öster, mäd brädtak, lafwar oc käppar såssom ock muren inunder öfwer eldstaden oc dör behållen, en swala utan för mäd dör oc läs.

28. Ett *båthuus* wid stranden sunnan til, mäd näfwer tak, wäggjar oc golf, item et *nothuus* brede widh som Ährev. Mag. Gabriel Halstenius låtit uprätta.

Fägården. Wästan til.

29. En dubbel *port*, gammal och söndrig, til fägården, mäd två stolpar oc gammalt brädtak, item klinka . . . Ett plank wid porten af fäm telnar oc en stolpe, förutan port stälpen.

30. En *hwetlada*, nys oplagad, mäd loge oc et golf.

Et *halmライダー* emellan hwetladan oc tiondladan, mäd två wäggjar oc fyra stolpar, mäd dör af tunne bräder, gångjärn oc märla i stolpen.

31. *Tiondladan* mäd 2 golf oc tröskloga, dubbla dörar oc fyra dör-luckor . . . (nävertak) . . . Ett *halmlider* långt effter ut mäd öster wäggen, halfft mäd näwertak, halfft mäd brädtak.

Nordan til.

32. En *roglada* mäd twänne golf oc en tröskloga, twänne dörar mäd märlor . . . et skiul af bräder för dän södre dören.

33. *Ärtladan* äfwen mäd twänne golf oc en tröskloga . . . , item et brädskiul öfr söder dören.

Ett *hölider* mäd balkar oc brädtak emellan bäge desse lador, dör oc aspa.

Östan til.

Ett gammalt *plank* emellan ärtladan oc fähuset af bräder oc några stockar under oc 5 stolpar . . .

34. *Norr fähuset* mäd bäs på både sidor oc en rad mit på golfwet.

Söder fähuset . . . (dito.)

Sunnan til.

35. Ett *oxehuus* mäd . . . båås rum på bäge sidor, såssom ock get-grindar oc färgindar, item en fårskulla öfwer östra gaflen.

En liten *foderbodh* framman för fähuset på södre sidan oc på dän andre sidan tak äller skiuhl.

36. Ett gammalt *swijn huus* mäd tre rüm . . .

37. En liten *warggrop* östan för emellan köln åkren oc laduåkren.

Quarnen.

38. En *quarn* i Hemula åhn, mäd twänne par stenar, dät ena til miöhl oc dät andra til mält qwarn dam nyss oplagad . . .

Hölador.

39—51. *Hölador* äro in allis trätton stycken och i Husnäs 2, i Färnäs 2, på Gotholmen 1, på Gotzlen 1, På Siöboln 1, på Slätsandängen 1, på Prästholmen 4 st., på Harängen 2, på Hämängen 1, i Wijka 2, merendels mäd botnar . . . oc brädtak beholdne.

Trägårdén, Kryddgårdén, oc kålgårdén äro mäd flit oplagade, oc *gårdz-gårdar* wäl bewarade . . .

Prästfäbodarna.

52. En gammal *stufwa* mäd bakugn, spijs oc skårsten, dör oc lås, 1 bord, 2 bänkiar 2 sängiar 2 st. miölkhyllar af 4 st. åsar.

53. En liten *bodh* där näst åt söder mäd en sängebänk oc dör män utan lås.

54. Där näst en gammal *källare bodh* mäd källare in under af gråsten opmurat och trotzbotn öfwer, en dör mäd aspa . . . åt boden et gammalt stocklås.

55. En gammal *stolpe bodh* söder uth, mäd dör oc lås.

56. Ett gammalt *stegerhus* äller *eldhuus* västan til, mäd dör, utan spijs oc lås.

57. En gammal *hölada* väster på tompten . . .

58—61. Fyra stycken *fähuus* mäd bås, dörrar, balkar oc lås.

Gärdz gårdarna kring täckten äro gamble, dock någorlunda beholdne.

V. Gagnefs prästgård år 1696.

Inventarium.

1. I *bryggghuset*: 2 st. bryggekar . . . ett långt, tiokt bord . . . en gammal karbenck . . .

2. I *sätetugan*: Ett gammalt bord, 5 alnar, med säte . . . ett dito bord med säte . . . en gammal säng . . . en sönderfallen fallebenck . . . två benckiar . . .

3. I *miölk stugan*: Två ihop bygda sängiar gemena . . . en falle bänck . . . ett säte med ryggstöd . . . en lijten sängepall . . .

4. I *östra lofftet*: Ett gammalt bord . . . , ett bände . . .

5. I *miöl boden*: tre lorar . . .

6. I *fiskboden*: Ett gammalt bord . . .

7. I *stora herrstugun*: Ett gammalt söndrigt bord . . . dito ett bord . . . nock ett mindre . . . goda och wälbeholdna benckiar kring hela stugan . . .

8. I *gambla herr stugun*: Ett bord . . . dito . . . ett bord . . . bänckiar kring om hela stugan . . . en bänck i förstugan . . . en wendstool . . .

9. I *målade kammaren* wid porten: Ett bord . . . två sängiar . . . en hand klädes krantz . . . en liten bänck . . .

10. I *diekne kammaren*: Två sängiar ihop bygda, med pall . . . två små benckiar . . . ett bord . . . en handklädz krantz . . .

11. I *bagarstugun*: Ett fällbord . . . ett långt bakbord . . . fyra bändesjern . . . tre benckiar . . . en hyll . . . ett bord i bagarstugu kammaren . . . två benckiar . . . fyra släta hylle bräder . . .

12. I *drängestugan*: Tre st. sängiar . . . två små benckiar . . . ett hugg säte . . . (2 slipstenar.)

13. I *östre boden*: Tre gamla sängiar . . . ett bord och bänck . . .

14. I *herrnastugun*: Ett bord . . . två wackra sängiar med pallar . . . två bänckiar . . . en handklädz krantz . . .

15. I *wester nastugun*: Ett bord . . . två benckiar . . . en fallbenck . . . en handklädz krantz . . . två sängiar . . .

16. I *gambla för stugu nattstugun*: En säng . . . två små fellbord . . .

17. I *köket*: Två kistbenckiar . . . en liten bänck och ett litet säte . . . en gammal oduglig fallbenck . . . tre hyllor . . .

18. I *hwardagz stugun*: Ett bord, smalt . . .

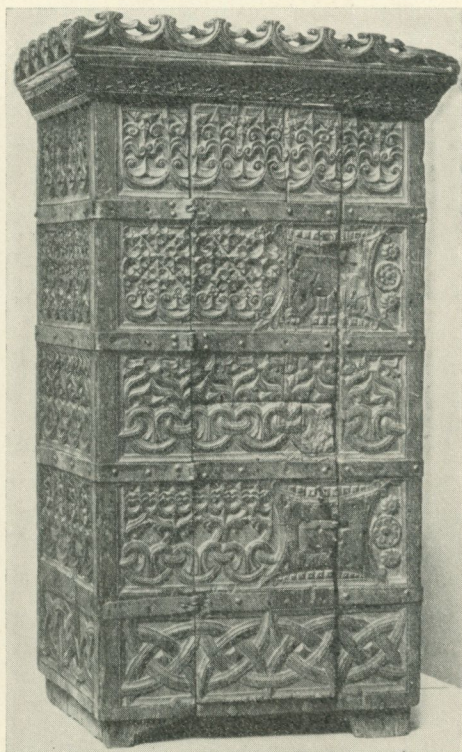

Fig. 6. Skåp, Dalarna. Troligen från trakten av Hedemora. Nord. M. 38,959.

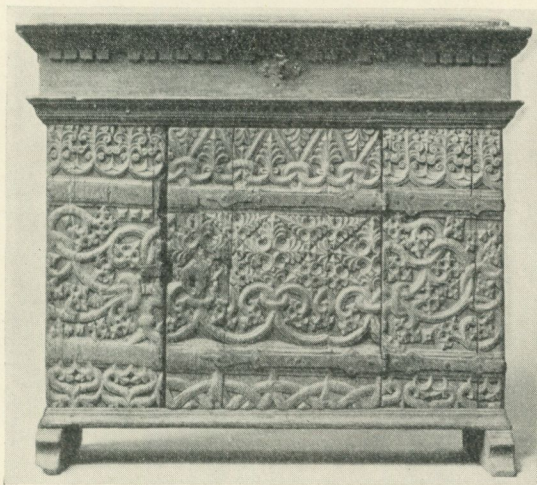

Fig. 7. Skåp, Dalarna. Överdel och fot sannolikt yngre tillsatser. Nord. M. 89,212.

VI. Garpenbergs prästgård år 1696.

Husesyn på »Garbergz prästegård».

1. *Herrestugun* väster på gården, målader, spijs och spiäll behållit, 9 st. fönster och några rutor spruckna. En gammal fönsterluka til västra fönstret, dör med låås, nyckel och gångjern på södra sidan har jordbacken sig nederskutit på väggen alt up til fönster-karmen . . .

En *kammare* wid samma stuga med spijs och spiell, 2ne st. fönster, dör och et gammalt låås. Et litet fyrkant bord med fot . . . $\frac{1}{2}$ ståndsäng, utan något werde.

2. *Bagarstugan*, et bord om 4 al. långt med foot . . . Spijs, bakugn och spiäll behållit, dör med gångjern utan låås, 3 st. fönster. En målt lafa der uti.

En liten *kammar* der hoos, utan spijs, fönstret borta . . . dör med gångjern utan låås.

3. En *bodh* med 2ne rum söder på gården med dörrar och behåldne låås, undergiälen bör uphöjas ifrån marcken.

4. *Port kammaren*, 6 st. fönster med lukor, et litet fyrkant bord . . . spijs, spiäll med jernhäll, dör med gångjern, en dörgrepa och ofärdigt fäll-bohmslåås med tryckel.

En liten *kammare* der hoos, med 2ne dörrar och gångjern, den ene dören med låås och nyckel, 5 st. fönster, et gammalt förloradt bord . . .

Förstugan med dörr, gångjern och oferdigt låås.

Nattstugan der på, med 7 st. fönster, et fyrkantigt bord . . . 2 st. half-sängar . . . Spijs, häll, spiäll behåldne, dör med gångjern, låås och 2ne dörgrepar behåldne, trappan gammal och nästan oduglig.

6. *Sätthes stugan* med 7 st. fönster, en fönsterluka, 2ne dörrar med gångjern utan låås, spijs och spiäll. En liten kammar der wid, med dörr, gångjern och gammalt låås, 2 st. fönster.

Köket 4 st. fönster, spijs och spiäll, en dör med haspa, en ståndsäng . . .

7. *Källar-kamrarne* kallade, 4 st. fönster, 4 st. faathillor, spijs och spiäll, dör med odugeligit låås. Den fremste kammaren, 3 st. fönster, karmarne med sielfwa blyet förlorade, en liten spijs utan spiäll, undergiälen behöfwer reparation.

Källaren med stenhwalf, dör och låås. Swalan med dör och gångjern. Swal-muren nederskutit sig til en deel.

Boden öfwer källaren med dör och låås.

8. *Stallet* med foderlidret förloradt . . .

9. Et nytt *wedhlider* med spijs uti.

10. *Stora fähuset*, merendelz alla balkarne nederrifne och en deel aldeles borta, undergiälen förrutnad . . .

Et nytt upbygdt *fähuus* med dörr, taak och tienligit innanrede.

11. En stor *sädeslada* med et golf, dör, och gångjern, undergiälen förrutnad . . .

12. Et *foderhuus* der brede wid.

13. En stor *lada*.

14. Et *stolpherberge* med dörr, låås och taak.
15. En g. *smedja*, utan redskap.
16. Et g. *quarnhuus*, ofwan gården . . .
17. 2ne st. små *swinehuus* med dörar och haspar.
18. 1 *badstuga* på täckten, ugnen nederfallen.

VII. Hedemora prästgård år 1696.

Inventarium.

. . . En säthes stohl, som tillförendhe kallas wänstol, à 3 al. långh, är något ofärdig . . .

En sängh uthi stora *sängestugun* med $\frac{1}{2}$ crantz och sänge pahl.

Nock dhersammastädes en wäggfast sängh wedh dören med pahl och sänge crantz.

En gammal fohl bänk uthi köket med gångjern och aspa . . .

VIII a. Stora Tuna prästgård år 1696.

Inventarium.

1. I *sätesstugun* befinnes ett dubbelt skååp med en skiänck bestående af twenne rum . . .

2. I *barn cammaren* en lijten standsäng . . .

I *kiöket* ett gammalt långt bord . . . noch ett mindre . . . twenne gamla bänkiar wid wäggen, twenne gamla halfwa sängiebänkiar, en wändstohl . . . en dito gammal om 8 alnar lång . . . en dito, mindre, om 5 alnar . . .

3. I *stora sahlen*, en wäggebänk på norrsijden och en wid dören med foder och pallar . . . twenne wäggebänkar på söder och wäster sidorne, ett behållit bord om 4 alnar . . . ett dito gammalt om 5 alnar . . .

4. I *herrestugu cammaren* en lijten bänk . . .

5. I *bryggiehuset* en inmura kopparkittel . . . ett gammalt bord . . .

6. I *fougdnastugun* (= fogdenattstugan) 2ne lijka goda sängiar med en gafwel . . . en wäggebänk wid dören . . .

I *cammaren* emellan nastugorne en bänk . . .

I *nastugun* där näst en säng med gafwel . . . en wäggiebänk . . .

I *östre stugun* under *nastugun* trenne tilsammanfogade sängiar för gafwelen . . . en wäl behållen wäggebänk . . .

I *wäster understugun* ett bord om 5 alnar . . . en gammal förlorad bänk . . .

I *förstugu cammaren* en gammal säng med pall . . . ett lijtet gammalt bord.

7. I *drängie stugun* 3ne st. gamle standsängiar . . . ett gammalt bord . . .

8. Uti *nastugun* öfwer kiällaren, en säng . . . twenne små bänkiar . . . ett gammalt lijtet bord . . .

9. I *bokstugun* en bänk på väster gafwelen med foder och pall ... en dito lijten wid dören ... en bokhyll wid dören ...
10. I *klädzkammaren* en lijten skjfwä ...
11. I *wisthuset* ett långt tiokt bord ... ett dito mindre ...
I *cammaren* framför *wisthuset* ett lijtet bord ... en lijten fällskjfwä ...
12. I *bagarestugun* ett långt bord ... ett lijtet skåp med hyllar och låås.
13. I *miölk cammaren* ett gammalt bord ... en gryta om tvenne kanrum ...
14. I *miöhlboden* en miöhl-låår ...
15. I *stolpherbergzboden* tre st. gamble kaar ...

VIII b. Stora Tuna prästgård år 1725.

Husesyn på »prästabordet — i Tuna».

1. *Store röda bygningen* är inwärtas af följande beskaffenhet, nemnligen: att alla 4 underrummen äro nu ... öfwerstrukne till tak och väggar samt till dörrar och fönster upputtzade.

Undra våningen.

Östra norra underkammaren ... (med spis och »kakelung som wärmar bägge kamrarna», 5 år gml., 2 fönsterlufte, 1 dörr.) Innan före är en afplankat brädekammare med ... 2ne fönster ...

Västre kammaren ... (med spis och 2 fönsterlufte 2 dörrar, 1 »inåt salen»). *Salen* ... (med spis, »4 gångfönster», dörrar till förstugun och köket). *Köket* ... (med) 2 gångfönster ... hyller om kring köket, hyller till fat och grytor item 4 hyller till tallrikar dör (spis). *Farstugan* åt salen (med) 2 gångfönster ... Dören åt gården el. farstugudören dubbel med snewirke ... Fönstren längre fram wid trappan äro och 2ne ...

Öffra våningen.

Östra kammaren: taket panelat med små listor under och målat ... Wäggarna spilade och hwitlimade ... Spijsen ... behållen ... 8 fönster i 2ne öppningar, af hwilka 4 de understa äro gångfönster ... (1 dörr).

Västre kammaren (inredning = föreg., dörren går till »salen»).

Salen: ... taket ... panelat och målat och breda listor omkring wäggarna ... (vitlimning, stor spis, 16 fönster »i 4 öppningar», dörrar till förstugan och »kammaren», den senare med »2ne swarfknappar i stället för handgrepan».)

Farstugu kammaren är till taket gråfärgat ... (spis, 2 fönsterlufte, blåmålad dörr till förstugan).

Winden ofwan på byggningen, behöfwer förbättring ... Fönstren äro alla 4 söndriga ... trappan är behållen ...

Kantoret under trappan ... med dörr ...

Öfra *farstugan* . . . Fönstren äro 8 st. utj 2ne gluggar, 2ne gångfönster. Staketet omkring trappan med swarfwade stollpar, är behåll., trappan utföre lika så. Ett *kantor* under trappan . . . (Luckor för alla de undre fönstren utvändigt, trappa utanför; takrännor borde uppsättas).

Utan för köket är: En *farstugu* som till sitt brädetak är förlorat, som och tillika skiemt knuten på röda bygningen . . . Dörar äro på bägge ändarna . . . (en åt »gården» och en åt »tompten»).

2. Skranket omkring kiällartrappan kan repareras . . . Trappan uthföre af bräder gam., jnnan före i *kiällaren* är en liten hwälfvd afdehlning med dör och lås till winkällare . . . Den andra kiällaren är hwälfder, har dör . . . Den 3dje är och hwälfder, behöfwer ny dör och lås samt reparation fram wid pelaren . . . jnra dörren till swalen . . . utan lås . . . Stentrapporna behållne . . .

Matkammaren under *Jungfru nastugan* . . . I denna är en brädeafplankning med dör . . . , 2ne fönster . . . Utj kammaren äro åt gården 2 fönster förlorade . . .

Stora *wisthuset* innan före (2 fönster) Här äro 2ne dörar, en med fällbom . . . , den andra åt bakstugan . . .

Nastugutrappan är behållen . . . Fönstren äro 11 stycken . . . Spis med håll och spiäll.

Hela denna byggnaden dömes nu uth för sin stora bofällighet skull, men som hon för källarens conservation är omistelig, giörs förslag till en *wisthusbygning* af 3 rum . . .

3. Ett *weder lider* med 2 wäggjar emellan *wisthuset* och stora *herrstugan* har dör och lås, men elackt brädtak . . .

4. I stora *hærrstugan* är spis och ligghäll . . . , 13 fönster . . . Bänkar omkring väggarna, dör, gångjern och dubbelt fällås el. fiäderlås, med dubbelt tryck och nyckel.

I *Herrstugu cammaren* är dör, . . . 3 fönster och skåttlucka innantill. Spis utan spiäll och håll.

Farstugan har 2 fönster dör . . . Här är och ett afträdes rum med dör.

Såssom denne Byggnaden är mycket bofällig och står mera och mehra till skada, alt så finner syningz commission nyttigare, at denne med den östra gamla byggningen (jfr nedan nr 14) nedtages och sammanfogas till en enkel bygning af 5 rum på östra sidan om gården, der den sidstnembde gamla byggningen nu står . . .

5. Äro 2ne *bodar* med *nastugur* ofwan på. Siälfwa *bodarna* äro sunkna neder och skadde till undergården och gåtarna lösa. (En *bod* i söder, en i norr, med var sitt fönster och var sin dörr.) *Farstugun* med gälf och trappa up åt *nastugorna*, och skrank omkring . . .

Herrnastugun har . . . 7 fönster . . . dör . . . (spis). *Domar-nastugun* . . . (spis, 6 fönster, 1 dörr). En *barfred* utbygd uti el. öfwer *farstugun* med gälf, 2 bänkar och 3 fönster . . . (Detta hus skulle rivas och nybyggas.)

6. Ett *privet* med dör och tillbehör. Utskijfwe med 2 gamla stollpar och en förlorad bro.

7. *Wattuporten*, är till huf och stolpar, jernluckor och kasthaspa och med 2 brägrinder, som mätas, försedd.

8. *Bryggehuset* . . . (spis, 2 fönster) . . . *Förhuset* . . . spijs med ligghäll

och litet stekvändarejärn, ... 2 fönster ... 2 half dörrar öfver hwarannan med gångjern till begge ... (vedtak).

9. *Sädes bodarna* äro, alla 3 rumen, flyttade op om gården till trägårds tompten åt kyrkian i stället.

Ett *plank* af brädespilor, med 2ne stocklag inunder, et par grindportar mitt på, swarf Wade knappar på alla stolparna, gångjern och klinka, rödfärgat.

10. Neder på backen ett *wedlider* med brädtak ... 2 portar ...

11. En liten *hundkoja*, timbrad wid tröskerstuwäggen.

12. *Tröskerstugun* ... gamla gålfwet kan brukas till liggelafwens reparation ... (spis, dörr, 2 fönster).

Farstugu kammaren med gement tak och gålf, 2ne fönster ...

Drengestugan ... 2 wäggfasta sängiar, gemen spis ... 2 fönster ... gammal dör ... *Farstugu* ... ingen dör.

13. Ett *heml. huus* brede wid ...

14. *Nastugu bygningen* öster på gården ... (förfallen och skulle rivas jfr nr 4, beskrives ej: 27 fönster i hela huset.)

Ett *brädeplank* härifrån till stora porten.

Gamla stora porten (står under reparation.)

15. *Wagns lidret* med 2ne gamla söndriga dörrar ...

16. *Stallet* består af 12 spilltor ... (skulle)

17. *Miöhlbo bygningen*, som består af 2 rum ... En miöhlår, 2 dörrar ...

18. *Sädesbobygningen* 3 rum, flyttad hijt op nedan ifrån gården sen 1709. Af desse äro de 2ne yttersta, med sine 2 afplankningar, hwardera sädesbodas, den medlersta hööbod ...

19. Det *östra stolp härbärg*et har inuti tvenne afdehlningar ... trappan aldeles förlorad ...

20. *Mellan-stolpboden* med dör (trappor).

21. Det 3die el. *wästra stolpherberget*, om 2 rum, swala och tröskelstock, är twebottnat, på nedra bottnen 3 sädesbingar i hwardera ...

22. *Bagarstugun* ... (5 fönster, spis och 1 dörr) ...

Miölk kammaren ... (spis, 2 fönster, 1 dörr).

Farstugun med ... dör ... och utskyfwe öfver broen ...

Bokstugu bygningen. Inre kammaren whitlimmad till tak och wäggjar ... (2 fönster med luckor, dörr till mjölkammarn) bok-hyllorne äro nu förtiden aldeles borta, sedan huset warit omkull och å nyo uprättat blifwit. Mellan dören har betäckt lås, nyckel, dubb. järnhandtag. *Yttra Bokkammaren* ... (spis, 2 fönster med luckor, en dörr). *Kantor* i farstugun med ett fönster ... litet fönster i farstugun ...

23. *Badbastugun* ... (reparerad sen 1709, 2 fönster »gluggar», 1 lave, spis.) *Bastu kamaren* ... spis ..., en wäggfast säng, 1 litet fönster ... *Farstugu* dören änkell med smäll lås ... skåttluckor till alla bemalte fönster ...

24. *Smidian* ... förfallen ...

25. *Mälthuset* och *bastugun* under ett taklag ... *Torkbastugu* med 4 lafwar ... Ugnen behållen med grind ...

26. *Kölnan* ...

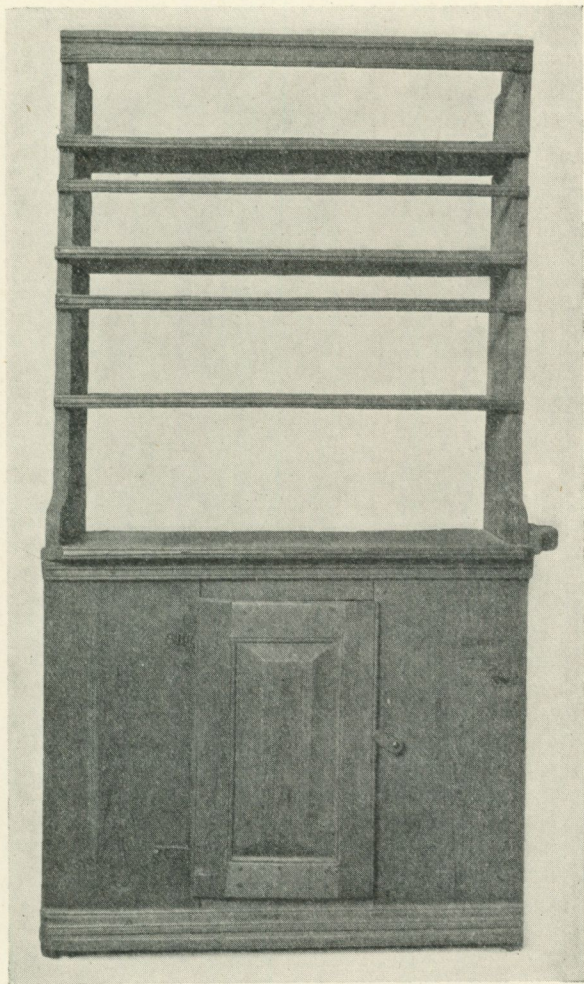

Fig. 8. Disk- eller kärthylla, omålad. Näs socken, Dalarna. Nord. M. 129,797.

Ladugården.

27. Ett *Swinhus* afdehlt i 2ne rum, förlorat . . .
28. Det andra nyare af ett rum . . . Utskyfwet framman till uphöjes på baksidan och undsättes med 3 nya stolpar, för husens ophöjning . . .
29. *Fåår-fähuset*, ligger aldeles neder till gålfwet tarfwar 24 tälmar . . . *Foderhuset* utanföre lagas . . . Dörrar för bägge. *Oxfähuset* har 16 båsrums . . .
30. De 2ne stora *fä husen* med lana emellan och en aflankning deruti. Det westra fähuset har 29 båsrums . . . Det östra har 22 båsrums wid väggarna . . . (Bägge dessutom »timbrade på gålffet»; näver- och vedtak; »bro» utanför.)
31. *Stora blandladan*, består af 2ne gålf . . . Ett *lider* tilbyggt på lång och twärsidan . . . En dör åt tompeten . . .
32. *Rog ladan* med 2ne gålff . . .
33. *Nyladan* . . . med 2ne gålff . . . Dören åt *lidret* ny . . .
34. *Sommarladan* med 2ne gålff . . . (Dörr till *lider*.)
35. *Winterladan*, har 2ne . . . gålff . . .
36. *Ärtladan* med 1 gålff . . . Ett *lider* wid wästra ändan . . .
- Till ladugården en *port* med stänzel, ofwan till skyfwe, förlorat. Den andra porten emellan fähuset och ladan är dubbel, med gångjern och 2ne portstänglar, halfwa skyfwet borta . . .
- Närmare gården 3 förlorade grindar och gårdzlegården emellan.

Änges lador.

37. *Tingz-gårds ladan* . . . gammal . . .
38. *Ladan* i *Gropteckten* . . .
39. *Stortektz ladan* . . . (oduglig.)
40. En liten *sqwaltqwarn* . . . förfallen.

X a. Grangärdes prästgård år 1696—97.

Husesyn på kyrkioherde-gården i Grängie anno 1697 — jämte inventarium 1696.

1. a. *Norre sängestufwan*, dörr med låås och nyckel, bänckiar på två sidor, uthan til ett iernhandtag och innan till trägrepan. Spijssen medh wind spiäll och en jernhäll sprucken i tree stycker, tree behållne fönster på gafwelen medh 3 gallerteenar, aff hwilka ett är gångfönster med lijten iern-aspa. Noch två fönster, ett gångfönster på långväggen åt gården, något gamla . . . två dito på östre långväggen . . . två snickarhyllor en öfr gafwelfönstret och dhen andre öfr dören. Ett lijtet bräde kontor i förstufwan til en redskapskammars med döör och ynceligit låås och nyckel.

b. *Södre Sängestufwan*, Heela huuset med gammal målning. Tree fönster frampå långväggen, ett gångfönster med aspe, . . . noch två fönster wid dören på samma vägg . . . Spijss med spijsshäll samt 3 räathellar och behållit wind spiell. Behållen döör låås och nyckel, en lijten smaal hyll öfr dören . . .

(Inventarium 1696:)

Sängiestugan: 1 bord 4 $\frac{3}{4}$ al. med gemen foot . . . 2 sty: wäggiebänkar 1 a 8 alr, 1 a 4 alr, 2 sty halfwe sängar tilhopabygda med krantz . . .

c. *Förstufwan* emellan begge stuforna, och *locus privatus*: behållit säte med 2 rum och döören behållen.

2. a. *Herrstufwan*, östra långväggen 3 fönster, ett medh gångiern . . . item 2 dito på samma vägg, et medh gångiern . . ., westerlångväggen, 2 fönster . . . spijss med wälbehållen muur och spijsshäll, väggen bredhe wid muuren är genom gammalt dråpp aldeles förskiämd och elliest är merendelz utur alla knutar mossan förfallen . . . döör utan låås.

(Inventarium 1696:)

Herrestugan: 1 bord à 6 al.; 1 dito a 6 $\frac{1}{2}$ al. med foot . . . 3:stij bänkiar räckiä wäggie millan . . . Taakbonaden af blaggarn och sprängsöm af ålder äre förmultna men blaggarnet 13 wådar långa och 2 halfwa. Pröfwe icke några penningar värde . . . Gamla målade wäggie bonader på båda gafflar och 3 wäggiar kunna för ålder ej i pänniger verderas.

b. *Sätstufwan*. Westra lång väggen 2 fönster ett med gångiern och 3. ruutor spruckna, östre långväggen 3 fönster, ett med gångiern . . . Spijss och muur behållen med fall spiell och spijss häll. Döör utan låås med ierngrepan utan och innan . . . Små hyllar alt omkringh heela stufwan.

(Inventarium 1696:)

Sätstugan: 2 wäggie bänkar 1 à 4 al.—1 à 5 alr.

Förstufwan emellan herrestufwan och sätstufwan, ett bräde cantor med döör och låås, item döör för fahrstufwan medh låås, i förstufwuquisten äre telnorne förrutnade.

3. *Nattstufwan*, Norre långväggen två fönster . . . gafwel väggen et med gångiern . . ., södra långväggen två fönster . . . en döör utan låås. Muur och spijs behållit men fall spiället något ofärdigt, item spijss häll och 3 räåthållar. Uti farstufwan ett fönster . . . Trapporna behållne. Hemblikt huus med döör och haka.

(Inventarium 1696:)

Nattstugan: 2 halfwa sängiar med krantz . . . dito 2 bänkiar 1 à 6 alr 2 à 7 alnar.

4. *Book cammaren*, på westre väggen 2 fönster, . . . norre väggen två fönster, ett med gångiern . . . Spijss med fall spiell, döör utan låås med grepan utan och innan.

(Inventarium 1696:)

5. *Biskopsstugan* (ej omnämnd 1697): 1 bord 4 $\frac{1}{2}$ alr med g. foot . . . 2ne bänkiar den ena 8 al.; den andra 4 alr . . . 1 sty: säng heelg(i)ord med grön måla krantz, ny him(mel) . . . 1 sty. dito, half-giord, med målad krantz.

6. *Maatkammaren*, två fönster . . . två dörrar utan lås, en grepan på dhen ena dören men på dhen andra twenne.

7. *Kiällarstufwan*, på norre väggen 3 fönster, ett med gångiern . . . på södre väggen 2 fönster . . . tree döörar utan låås, på dhen ena dören en grepan. Spijss behållen och spijsshäll, item 2 räåthållar.

(Inventarium 1696:)

Kiällarstugan, 2 $\frac{1}{2}$ a sängiar med krantz, 1 lijten skjiffwa g., med foot 2 $\frac{1}{2}$ alr . . . 1 g. wäggie bänk, 1 foot sönder . . . 1 dito bänk 3 $\frac{1}{2}$ alr lång.

8. a. *Kiöket*, på norre sijdan 3 fönster, ett med gångiern . . . Spijss elak och rökiot med wind spiäll.

(Inventarium 1696:)

Kiöket: 1 g. half säng med half krantz . . . 1 gt. baakbord af klufwet wärke, 4 fötter . . . 1 lijten fäll skiffua med foot ferdig . . . 2 ga gemene bräde bänkiar 7: och 4 alr . . . 1 långt gt. sättie med 4 fötter . . .

b. *Bagarstufwan*: på gafwel wäggen ett fönster förlorat, på södre lång wäggen fyra fönster . . . norrwäggen två fönster aldels sönder. Döör utan låås, spijs mur och bakugn behället med wind spiell, spijsshäll och två räthällar, en iern stolpa under bohliernet. Hyllar på twenne wäggjar.

10. *Kiällaren*, hwallfwet är fahrligt effter som några stenar synas nedersunkne . . . Döör med gångiern och förlorat låås och nyckel. Swalan utan till intet hwälf, döör och elackt låås . . . noch en annan swala med döör och intet låås. Ett lijtet fönster på swalan . . .

11. *Bryggstufwan*: Söder wäggen 2 fönster . . . på norre wäggen två fönster . . . spijss och muur och 2 wind spiell, 2 jernstolpar och 2 spijss hällar, baakugn, behållen, bryggepanna aff iern inmurat, behållen . . . Döör med gångiern.

12. *Drängeboden* med två rum, 2 dörrar med låås och gångjern. En kammar i swalen, döör och gångjern men intet låås, item två sädes bingar i det ena rummet.

13. *Wisthuus boden*: 2 rum öfwer och under, öfr rummet är bewarat med döör låås och gångjern, underrummet döör och gångjern men intet låås.

14. *Portligret*: två portar behållne. 4 st: gångjern och bohlm medh klincka och en stoor ring utan på porten. Swalen öfr portligret behållen.

15. *Weedligret* aldeles förlorat, en port dherföre behållen med gångjern, klincka och grepa aff iern.

16. *Cappalsbodhen* . . . Döör, låås och gångjern.

17. *Jernbodhen* medh döör, låås och gångjern, en aspa. Privetet dher brede widh . . . behållit.

18. *Miöl bodhen* men twenne rum öfr och under. En dör med låås och gångjern, 3 bingar.

Porten emellan boden och bagarstufwan behållen medh klincka och gångjern, en haaka, ett planck af stockar, hufwen af bräder.

19. *Stallet* behället med botn ofwan till, 2 döörar med ett stocklåås, gammalt, tijo spiltor. Golfwet elakt.

En lijten *port* emellan stallet och iernboden medh gångjern och klincka.

20. *Baadstufwan*, helt förlorat, döör och gångjern . . . , aspa . . . , 3 st. lafwar.

21. *Mält huuset* medh döör, låås . . . och en lafwa.

Stallgården.

22. *Tijende ladan* med 2 döörar och en aspa, loghan behållen.

23. *Stoora kornladan* medh behållen logha, två döörar, aspar och gångjern.

24. *Halmlijder*, två stycken, med 2 dörrar, gångiern och 2 aspar.

25. *Roghladan* medh logha, 2 dörrar och gångiern, ett lås och aspa.
Ett redskaps lijder frammanföre.

26. *Stoore fähuuset*, mycket gammalt och elakt . . . 24 båårum, döör gångiern och aspa.

Lilla fähuuset behållet med döör och gångiern, 8 båå rum, en lahna emellan bååha fähusen, döör gångiern och en aspa.

27. *Hönskammaren* behöfr lagas, men döör och gångiern någorlunda.

28. *Giödestijan* är förlorat.

29. *Swijnhuuset* med två rum, 2 dörrar och gångiern.

X b. Grangärdes prästgård år 1765.

Husesyn på »Grangärdes prästebol».

Mangården.

1. En stor *caractersbygning* väster om gården . . . , består af nedan nämbde rum:

a. *Sätes eller wardags stufwan*, brädslagen, med golf, panelat tak, 4 fönster i 2ne gluggar med gångjärn . . . samt tillhörige luckskrufvar, spis med ligghäll och allenast en räthäll, . . . ; En grön kakelung med en järnlucka. Detta rum hade wid förra synen varit större, men berättades, at framl. Hr Prosten Lindbom låtit afplancka rummet, och lagdt en del der-utaf ut til förstufan . . .

b. En *kammare* innanföre, brädslagen, med spis, skottspiel, en järnram omkring spisen, en lighäll och en rät häll . . . ; en järn kakelugn med järn lucka, j rummet är 4 fönster med 2ne gluggar . . . samt dör, . . . tillika med panelat tak.

c. En *kammare* brede wid ingången i förstufwan, med spiell . . . , 2ne fönster i en glugg, samt brädtak på sparrar.

d. En *sahl* på den södra ändan, med 6 fönster, 2ne gluggar samt gångjärn, hakar och hasppar på 2ne fönster i hwardera gluggen, luckskrufar . . . , panelat brädtak, målade fönster poster och dörrar, spiell . . .

e. En *kammare* på höger om sahlen, med 2ne gånfönster i en glugg, panelat tak, spisel.

f. En *kammare* på vänster åt gården, lerslagen, aldeles lika med den nyssnämbde.

g. Ett *kiök* emellan salen och wardagsstufwan med 4 fönster i 2ne gluggar . . . , spiell med bakugn, . . . dör . . . Trappan åt västra sidan ifrå kiöket . . . bofällig . . .

h. En *förstufwa* med 2ne dörrar i en glugg, försedde med . . . lås och nyckel, och på södra sidan trappan till en wind med et litet contoïr.

i. En *förstufwa* bredewid, som tillförena varit et rum med sätes stufwan, et fönsterlufft. I samma rum äro 2ne contoïr med dörrar . . .

j. En *förstufwuquwist* med 2ne wredna stolpar, sittbänckar af bräder samt brädtak.

k. En stor *sahl* ihopa bygd med thenna byggningen på östra wäggen

i tvåhären, 14 alnar i fyrkant, 10 st: fönster i 5 gluggar, ... spis ..., panelat brädtak ... 2ne dörrar ...

1. Til samma sahl en *förstufwuqwis* af bräder, hwilken med et eller 2ne trappsteg bör hielpas.

m. En *wind* öfwer hela thenna byggningen med 8ta fönster i lika många gluggar ...

Twenne st. takrännor åt gården behåldne, och de andre bofällige, ... 12 st. ränn krokar i wäggarne ...

n. 2ne st: hwälfda *källare* som hafwa en swahla med 2ne nedgångar.

2. En *bygning öster på gården*, ... fördelt i följande rum:

a. En *stufwa*, *biskops stufwan* kallad, på norra änden, med ... brädtak på sparrar ...; en grön kakelugn med en järnlucka ..., en spis ..., 2ne fönster i en glugg, dörr.

b. En så kallad *giernings kammare* mitt emot förstufwudören, med tålgolf ..., brädtak ..., spis ..., 3ne st. fönster i en glugg ..., dörr ...

c. En *drengstufwa* på södra ändan av byggningen ... spis ..., 7 st. fönster i 3ne gluggar utan beslag, dörr.

d. En *förstufwa* utan dörr ...; uti förstufwan är trappan til winden.

e. *Winden* öfwer thenne bygning är timbrat i 9 små afdelningar med 10 små fönster uti 9 gluggar, dörrar ... för alla dessa windsrum, ... omkring trappgången finnes et brädcontoir med 2ne dörrar ... Taket på byggningen är täckt med trohl, näfwer och torf.

3. *Brygghus byggningen*, söder på gården, ... har 4 fönster af åtskillige moder på rutorne i 2ne gluggar ..., en spis ..., golfwet är lagdt af gråstenshållar, dörr med grepan ... En *kammare* innanföre med brädtak på sparrar lagdt, golfwet af tälmar, 2ne små fönster, gamla ..., spis med bakugn ..., utantaket ... med torf lagdt, och takwed neder vid takfoten.

4. En *miölbod* öster på gården, nybygd, med under och öfwer bodar, hwaruti är 3ne miöhl låhrar af bräder och taket af torff, dörr ... (boden skulle rödfärgas och knutarna tjäras).

5. Ett *stolp-herberge* af försambln gemensamt upbygdt, ligger utan för gården åt östra ändan med 2ne bottnar och 6 rum i den öfra och 3 i den nedra bottn, med dörr, ... samt swahla utanföre.

6. Ett *brädplanck* emellan boden på gården och stora byggningen med 2ne dubla portar i en *portgång* ... samt en huf af bräder ofwan på ... (plancket rödf. och portarna tjärade).

7. En liten *port* af bräder med gångjärn, går ut til stolpherberget, war försvarlig (en huv borde sättas över).

8. En *bod* i bredd med stora byggningen, är redan worden utdömd ...

Ett *wisthus* med *skulle* ofwan och en *höbod* under samt portlidret ... så bofälligt, at det utdömmas borde ... (ett nytt dyl. hus skulle byggas, »då observeras bör, at sielfwa portlidret och porten göras så högt, at en wagn kan beqwämln derunder inkomma»).

Ladugården.

9. *Stallet* med 4 st. spiltbalekar på hwardera sidan, golf, 2ne dörrar ... (en »intil mangården», en »ut åt wedbacken») ..., *höskulle* ofwanpå.

10. En liten *bod* ... (näver och torvtak).

11. 2ne st: *fähus*, gent emot hwarandra med swala emellan, i det södra äro 23 och i det norra 15 bås.
 12. Norra *kornladan* . . . med loga och et golf, näfwer och takwed, 2ne dörrar.
 13. *Mellan-ladan* (likadan).
 14. En *kornlada*, gambal . . .

Änges lador.

15. En *lada* wid Falwiken, wäster om, täckt med näfwer och takwed. 16. En dito på samma äng öster om. 17. En dito aldeles bofällig. 18. En *lada* wid Bäckemohren. 19. En *lada* wid Kornänget. 20. En *kornlada* wid Näsänget.

Stensbo fäbodarne.

21. 2ne *fähus* med en swala emellan. 22. En *kornlada* med loga.
 23. *Foderhuset*. 24. *Höladan*.
 Flere hus finnes som framledne Hr Probsten Lindbom låtit uppsätta:
 24^{1/2}. En *stufwa* med kammare wid Stensbo.
 24^{1/4}. En *lada* med stengolf i »
 (Vid gården funnos följande hus, pastors privata:)
 25. En *ria*.
 26. *Båthus* wid siön Biörcken.
 27. *Iskällare* wid Bysiölandet.
 28. Ett *wedlider* wid gården.
 29. Ett *fårhus* med lahma och foderhus.
 30. Ett *lider* mellan sädesladorne wid gården.
 31. Södra *lidret*.
 32. *Swinhus* med skulle.

IX. Grytnäs prästgård år 1697.

Husesyn på Grytnäs prästegårdh.

Mangården.

1. En *stor bygningh* öster på gården består af föllande rum:
 Dhen *nähreste stugun* medh 10 fönster, rammar, karmar och foder uth- och innan till, spijsen med wind spiäld, bänkar kring om inlagda af lösa bräden, gälfwet med smahla tehlnar, dörn med gång iern, låss, nyckehl och handtagh.

Förstugun med dör, gångjern och en aspa, warest och ett afplankat contoïr af bräden, der till dör och gångjern, trappa upp till nattstugun.

Öfwer denna *förstugu* en lijten natstugu medh 3 st. fönster uthan foder, spijss, spiähl sampt gälf, dör, gångjern, låss och nyckehl, Hr kyrekio herden Gillberg med sin omkostnat låtit insättia 2ne sparrar, der öfwer med nya bräden till tack, samt wijt limning och kalkslagning öfwer hehla cammar, iemwäll till trådzbåtnen näfwer och fyllning, nya foder till dörn och fönstret innan till; othj swahlan 2 st: brädhe fönster.

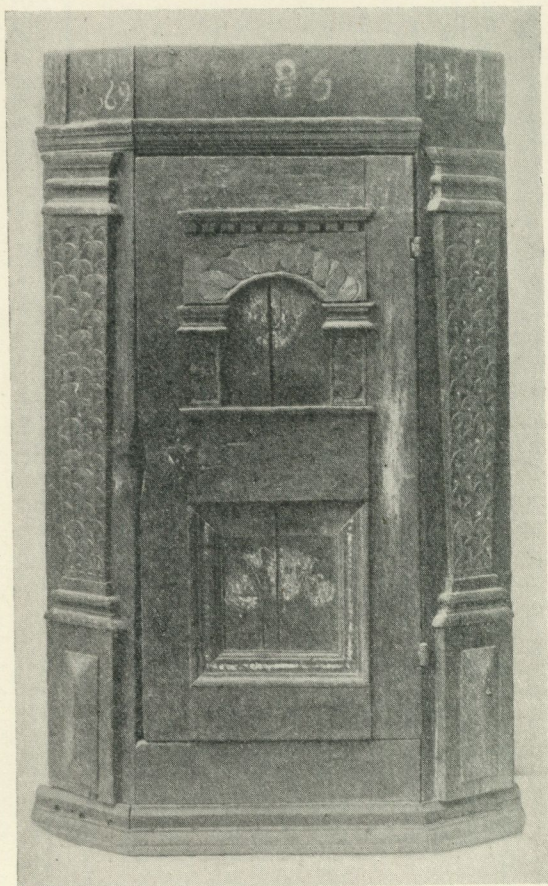

Fig. 9. Hörnskåp. Folkärna sn, Dalarna. Nord. M. 27,376.
Daterat 1669 och 1683.

Den mindre och på södra sijdan stående *stugun* med 4 st: fönster, karmar och rammar med foder in och uthom, wind spiähl, dörn med gång jern, låss, nyckehl och handtag . . . Äfwan hehla denna Bygning är ett gammalt tårftack som hela bygningen lijder skada och råtnat af.

2. Näst denna bygning söder, 2ne st: *kiällar camrar*, den östre med 2 st: fönster, ram och karmar sampt foder uth- och jnnan, 2 st: ierntechnar för hwardera fönstret. Spijss med spiähl, dör inutj *stugun* med gång, iern 2ne handtag och en aspa, sampt dören till kiällare gången med gång iern, äfwen och plankningen och trappan upptill wijn af bräden, dör, gång jern låss med nyckehl dertill behållit.

Den andra *cammar* med 5 fönster, karmar, rammar och foder in- och uthan till, dörn åth *stugun* med låss, nyckehl, gång jern och handtag sampt

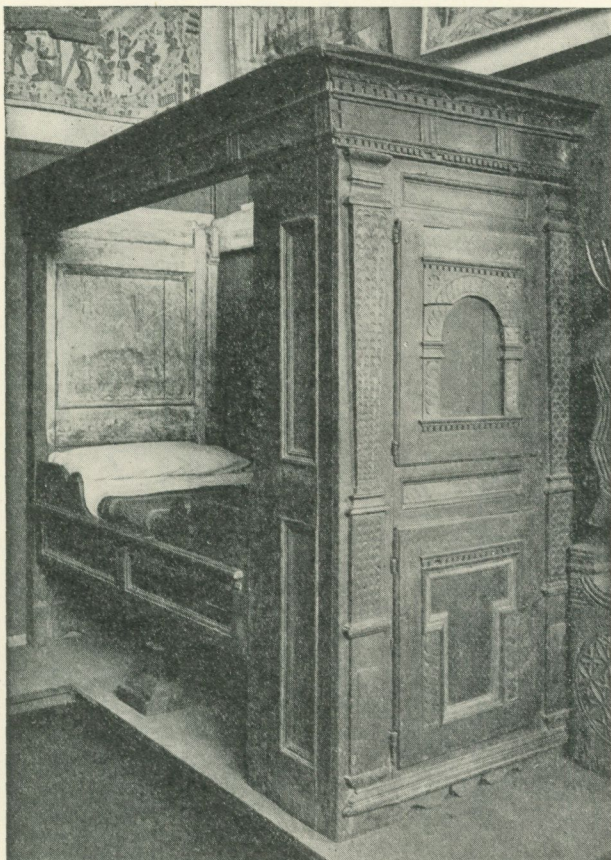

Fig. 10. Säng från Söderbärke sn, Dalarna, daterad 1693.
Nord. M. 61,443.

dörn åth wedboden med gång jern utan låss. Gålfwet så wäll som tacket, spijsen och skåth spiähl, alt behållit. Äfwan tacket här öfwer är för några dagar sedan med näfwer och ny tackwed reparerat och för wahrat.

3. En *wedbodh* öfwer kiällarn närmast bijskopz stugun . . . uthan gålf, dörn med gång jern och en aspa till uthan låss.

Kiällarn under samma wedbodh behöfwer nyomwälfning, sampt kiällar swahlan af tegehlsten, som äfwen wähl behöfwer reparation, dörar med gång jern nedan och äfwan.

4. *Bijskopz stugun*, kallas, ähr 6 st: fönster, 2ne med gång jern, hakar och hörn jern, dertill rammar, karmar och foder jn- och uthan till, lukor på den ena sijdan med gång jern och en skruf. Tacket wäggarna och gålfwet är nys inlagdt af bräden, spijsen med wind spiähl, dörn med karm och foder in- och uthan sampt låss och nyckehl med 2ne jern handtag. En qwist der

uthan före, äfwen behållit. Sielfwa stugun är med gammahl hwith limning sirat.

5. Twenne st: *bodar* dernäst med taak, wäggar, gälf och 2ne dörrar, låss, nycklar och gång jern samt en ny uptimbrat broo af 3ne stegh.

6. *Sätes stugun* nåhr på gården, ähr med 6 st. fönster, ramar och karmar och allenast uthan till foder, tacket, wäggarna, gälfwet, spijsen med wind spiähl behållit, 2 st. fönster luckor . . . En bänk insat af 2ne sågbräden fram med contoiret, dörn åth förstugun med karm, gång jern, låss och nyckehl och 2ne trähandtag.

Ett *contoir* i samma stugu, afplankat med sågbräden, dörn dertill med gång jern, låss och nyckehl, samt 2ne små fönster och dertill lukor.

Bagerstugun gent emoth, 5 st. fönster med karmar och ramar, foder in- och uthan till, tacket, wäggerna och gälfwet behållit, spijs muhren sprucken upp wed tacket, jern öfwer och under, samt en jern uppståndare uthij spijsen, et wind spiähl dertill. Baakungnen med wind spiähl. Dörn med gång jern och karm, uthan foder. 2ne swarf Wade handtag och en aspa.

Kiöket mit emillan bägge stugorna är med 3 st. fönster, ram och karm, tacket, wäggerna, spijsen med jern öfwer och under och en jernståndare samt wind spiähl, dörn åth sätes stugun med gång jern och 2ne trähandtag, ett klinckelåss, sammaledes dörn åth bagerstugun med lijka tillbehör alt behållit; . . .

Förstugun till denna bygning fins wahra med dör och gång jern swars gådt.

Tacket öfwer hela bygningen är med näfwer och taakwed wäl behållit.

7. Ett *brygghuus*. Muhren der uthj till en dehl nederfallen. Iern ofwan och nedan med en jern uppståndare, 2 st: fönster, dör med gång jern och en haka, gälfwet af steen.

8. *Stallet* der näst, nyss reparerat och förbättrat, med nyt gälf samt 4. st: spiltor, häck och krubba, dörn med gång jern, låss och nyckehl; wagnz lijdet framman före af samma beskaffenheet. En pordt derföre åth fäägården med gång jern, och en träklinka, nydt gälf i lijdet af wärke inlagdt.

9. Twenne st. *boar* ähro nyss så til wäggar som tack ræparerade . . ., gälfwen, dörrar, gång jern och aspar, samt en upptimbrad broo af 3ne stegh, alt wäl behållit.

Prævetet dernäst intill, med dör . . .

Pordt lijdet under samma tacklagh, nyss reparerat, är halfft inlagdt med trä gälf och den andra hälften af steen, derföre en stor port med gång iern, klincka och en iern ringh.

En dubbel *pordt* åth åhn, nyss giord, gång iern till bägge portarna, en wreklınca af iern, samt en aspa.

En *sohlwijsare* af koppar med stäck och opptimbrat bänck under.

Uth huus.

10. En *badstugu* med dubbla lafwar, dör med gång iern och aspa.

11. Dernäst ett gammalt *wedlijder*.

12. Dernäst ett g. *prævet*.

13. Ett *Säas herberge* med dubla båtnar, dör med stora gång iern samt en stor iern aspa at slå uthan låss i.

Ladu gården.

14. Twenne st. *fäähuus* närmast mangården, det största är till wägerna och skullen merendehls behållit, uthan dör, gålf och balckar, sampt tacket förlorat.

Det mindre syns wahra merendelt förfallit . . . och berettes wahra ett onödigt huus.

15. Det största *fäähuus* som åhrl. brukas, war utj är 16 bååss . . . Taket och skullen behållen . . . Dör med gång jern och aspa.

Foderlijdret framföre med behållna wäggar sampt 2ne dörar, en som går neder till märken med gång jern och haka, den andra uppå väggen medh gång jern och aspa.

16. En *loga* med ett gålf, 2ne dörar med gång jern, jempte 2ne *halmlijder*, som sockne männen tänckia med det första flyttia och reparera.

17. En *loga* med 2ne gålf, logan behållen, dertill 2ne dörar med gång jern och en aspa till den ena dören, den andra stänges med trääbohm . . . Kringom stallgården emellan huusen är upsat ny *reesgåhl*.

XI. Järna prästgård år 1697.

Husesyn på Järna prästgård.

1. *Sättestufwan* (dörr, spis, 8 fönster 3 »gemehne bänkar»).

Förstufwan . . . döhr och låås.

En lijten *kammar* där jämpte . . . (spis, 2 dörar, 1 litet fönster).

Bagarestugan . . . 4 dörar . . . 2 gemehne bänckiar, 8 kiärlhillor . . . 5 fönster . . . baakugn, spiis . . . , ett ljtet gammalt contor utan lås.

2. *Badstugan* där jämpte, med för stugun.

3. En ny *byggningh* wäster på gården af 4 rum medh dörar, låhs, 18 fönster . . . I *norr natstugan* baak muhren; . . . här jämpte stor *natstuf swala*, med skrasslig trappa, där under en förstuga . . . 2 dörar med aspar.

4. *Port lijder*¹ med brädtak, port och klinka . . .

5. *Bryggiehuset*¹ med muhr . . . gammal döhr.

6. 2ne små *swijnstigor* någorlunda behåldne.

7. *Kiällare* med förderfwade trappor, gråstens hwalf med 2ne stöhn, med en lijten gammal *stuga* där på utan spiis.

8. En gammal *boo* wid *portlidret* . . .

9. Ett nytt *stall* wid *portlijdret* . . .

10. Twänne *bodar* med låhs och dörar.

11—12. Twänne *stolphärbergen* norr om gården, gamla.

13. Ett gammalt *sters*, nu *foderhuus*, någorlunda behållit.

14. Ett gammalt *stall*, illa hållit.

15. Ett *fäähuus* af 20 båås . . . En lahna därjämpte . . .

16. Ett *Swijn huus* af 2ne rum.

17. *Ladan* längst söhr, med ett gålf, en lohga, dör och låås.

18. *Ladan* mitt uti af 1 gålf, 1 *loga* . . . 2 dörar, ett låås med ett behållit *lijder* emellan samma och den längst norr är.

19. *Ladan* längst norr, stor, 1 gålf, 1 *loga*, 2 dörar . . .

¹ Hör möjl. ihop med nr 3.

20. En *badstugu* och en *torkstugu* . . .
21. Ett *förderfwat wangnsljider* norr om gården.
22. Jtem ett *weed ljider* därstädes.
23. 3ne *loc. secret* . . .
Snööähns prästefähboar, en half mjl från prästgården, hwarest äro
24. Ett gammalt dock brukeligt *stegerhus*.
- 25—27. Trenne behålne *lador*.
28. En *kiällare grop*.
29. Ett gammalt dock någorlunda behållit *fähus*.
Milborgz fäbodas 2ne mjl wäster från prästgården belägne och för 2ne
år sedan upbygde:
30. 1 st. *miölckestufwa*.
31. 1 st. *stegerhus*.
32. 1 st. *hölada*.
33. 1 st. *fähus*.

XII. Nås prästgård år 1697.

Husesyn på Nås Prästegård.

1. *Herrstufwan* med lås och nyckel, 2 dörrar, 12 st. fönster, nyss lagat mur med spield, gemena bänckiar och söndrigt gålf.
2. *Äppelbostufwan*, . . . 3 st. fönster, remnad spjs med järnstälpar under.
3. *Östre herrnattstufwan* med dör och lås, 9 st. fönster (spis).
Wäster *herrnattstufwan*, som den andra behållen.
Der under twenne beholdne *bodas* . . .
4. *Bokstufwan*, nederrifwen, och med lås, dör, lukor, 5 st. behålne fönster, tak och syllar.
5. *Finstufwan* med dör, lås, fönster, gålf (spis).
Fin kammaren (dito) . . . muren . . . remnad.
Nattstufwan . . . behållen.
6. *Bagarstufwan* med cantoire, 4 st. . . fönster, der wid *kiöket* med 2 st. fönster, uthgammalt. *Förstufwan* der jämte.
7. 2ne reparerade *nattstufwor*, med god sten underbyggde. Den norre . . . med dör och lås, 3 st. nya fönster, 2 st. nya snickare-sängiar, nytt bord . . . Den södre . . . med dör . . . 9 fönster, och nytt bord wäl behållen. En st. *bord* där under. Der jämte ett *portlider* med ny portklincka och haspa, samt trappa upp i nattstufworna, wähl behållet. *Nattstu swalen* med gott gålf, och swarfwa panel wärek behållen.
(Efter allt att döma är denna nattstugubyggning identisk med den stora loftboden från Nås, som nu är uppsatt på Skansen, fig. 3 och 4. Portlidret torde aldrig varit sammanhängande med loftet. Trappan kan ha flyttats i senare tid.)
8. *Stora stallet* af 2 st. krubbor och 7 st. spiltrum.
9. *Stålp härberget*, flyttadt af gården.
10. *Draglåsboden*.
11. *Stålp härberget* eller matboden.

12. *Store kiällaren* af stenhwalf, med ... dör och swahla ...
13. En behållen *brun*.
14. *Gatladan*.
15. *Kornladan* med ljder, dör och lås.
16. 1 st. ljtet *stall*.
17. *Stora fähuset*.
18. *Swinhuset*.
19. *Lilla fähuset*, gammalt.
20. *Badstufwan*, nyss upbygd.
21. *Tårkestufwan* behöfwer reparation.

Fäbohus.

22. *Stegerhus* med dör, behållit.
23. 1. st. ljen *hölada*, hel ynckelig.
24. *Fähusen*, behöfwa reparation.
25. 1. st. *lada* i Storänget.
26. 1. st. *lada* på Präste ön, förderfwad.
27. *Qwarnen* nedan Nässen.
28. *Stegerhuset* öster på gården.
29. 1. st. *bod* väster på gården.
30. 1. st. *hölada* i Snöänget.
31. J fäboarne en nyss upbygd *miölck stufwa* med lås och dör.
32. 1 st. ny *kiällare* för den gamla ladan upbygd.

XIII. Lima prästgård år 1698.

Husesyn på Lima prästgård.

1. *Stora herr stufwuan*, med 2 st. gemene dörar, 1 lås, 9 st. fönster, gålf, tak, spijs, windspield, 3 st. bänkar, behållen.
En ljen *förstufwe-cammar*, 2 fönster, med gallror, uthan spjs.
Förstufwa med dör och lås.
Kiällaren under för stufwuan, med 2 rum, 2 st. dörar, uthgammal.
2. *Biskopz stufwuan*, med dör och lås, 9 st. fönster ... spjs ... och en gammal wäggebene-lapp, 2 st. bänkar, och en säng.
Sänge *cammar*, med 2 st. dörar, 2 st. lås, 4 st. fönster, spjs ... 3 st. bänkar.
3. I *Söder stufwuan*: 2 st. dörar, lås, 2 st. gemene bänkar, spjs ... 6 fönster, 2 st. halfsängiar, 1 bord.
Millan-mat cammaren, med 2 st. dörar ...
4. *Kiöckz stufwuan*, öster om gården, med gemen dörr ... fönster, alldeles skräslige.
5. *Bagare stufwuan*, med gemen dör ... 6 st. fönster ... ett gement bord, bänkar, mur ...
6. *Bokstufwuan*, med dör, lås, 4 st. fönster ... 2 st. bänkar, 2 st. halfsängar, spjs ... ett ljtet bord.
7. *Södre herrnattstufwaan*, med dör, lås, wänstol, bord, 2 st. sängiar, 2 st. bänkiar, spjs, ... 11 st. fönster.

Norr-cappplans-nattstufwan, dör . . . 4 st. fönster, spjs . . . 2 st. gemena halfsängar; der jemte ett ljtet locus privatus, swahla och behållin trappa.

Under natt-stufworne *foderlider* och *portlider*, med port och 4 st. spiltor.

8. *Södre nattstufwuan*, väster på gården, med dör . . . spjs . . . 4 st. fönster, 3 st. små bänkar, 1 ljtet bord, en säng.

Norr-nattstufwuan på gården, brukas till klädlofft.

2 st. *bodar* under, . . . 2 st. dörrar . . . att hafa kläder uthi.

9. 2 st. *bodar*, som kallas fisk-, salt- och järn-bodar, med 4 rum, 2 dörrar . . .

10. 2 st. *stälphärbärgen*, med dörrar, lås.

11. Noch ett *stälphärberge*, öster om gården.

12. Ett *bryggehus*, en badstufwua, en torkstufwa.

13. Ett *stall* öster om åkeren, med dör . . . 4 st. spiltor.

14. En förlorat *qwarn* wid Bäckén.

15. 2 st. *loglador*, . . . med ett *foderljder*.

16. Ett stort- och ett ljtet *fähus*, behåldne.

17. Ett *stall* med höhus, 2 dörrar.

18. *Wedlider*.

Plank och port för wedgården.

Krydd- och kåhlgårdar, hägnade och brukade.

19—20. 2. stora *hölador* i Digeränget.

21. En stor *lada* behållen på Store holmen.

22. En *lada* på Lille holmen.

23. En *lada* i (—)-änget.

24. Uth jord i Skriktäppan med en ljtén *lada* och förlorat *höhus*.

Fäbo stället i *Mesberget*, 5 mihl från kyrckian.

25. Ett *miölckhus*.

26. Ett *fähus*.

27. Ett *stegerhus*.

XIV. Malungs prästgård år 1698.

Husesyn på Malungs prästgård.

1. Stora *herrstufwan*, . . . måhlade väggar, dör, lås, bänkiar och pallar, med snickarearbete kring hela stufwan. 9 st. fönster med carmar . . . fönster-galler på norr-sjdan, 1 bord, spjs, spiäld, 8 st. conterfej med watnfärga.

Biskopz stufwan . . . spjs . . . 6 st. behåldne fönster i två rum, klyfna ståck bänkiar på två sjdor; klädd med måhlad wägge bonad, med dör och lås behålden.

En ljtén *mat kammar* emellan bägge desse stufwor, uthan muhr, med ett ljtet fönster, 2 dörrar och ett lås.

2. *Sätstufwan* söder på gården, bänkiar på norr och söder sjdan af stockar klyfne och tälgede, spis . . . fönster med carmar och lukor, 8 st. . . . Uthi des förstufwa, som är måhlad, är ett måhlat skåp med lås.

Kok cammaren, ett skåp uthan lås, kiärlhyllor 2 st., 2 st. fönster.

3. Uthi *förstufwan* till *bagarstufwan* dör och lås gammalt, uthi *stufwan* bord långa och gamla 2 st. Säten gamla 2 st. Bänkiar gamla kring

hela stufwan. En skrifftafla af trä. En kiärlyll i hörnet, 6 st. gamla fönster. En gammal och ringa säng.

Twänne fram camrar i väster hörnet på gården; af hwilecka en brukas till bok cammar med gemen dör och lås, spjs och spiäld skrekad; 4 st. fönster, 2 st. bänckiar. Uthi den andra fram cammaren i väster hörnet på gården, som är mindre än den förra, dör . . . spjs och spiäld skrekad, 2 st. små fönster.

4. Bokstufwan, söder på gården, men nu gäststufwa kallad, med 4 st. . . . fönster i 2 små rum. Spis med häll, spiäld och skorsten, dör med gammalt lås . . .

5. Gambla Ljma nattstufwan, med 3 alnar långt bord, är gammalt, 3 st. behåldna sängiar, fönster små och nya 3 st. Spjs . . . dör med lås. alt gammalt. En gammal gafwel bonad öfwer dören. Dito en gammal lapp fram på wäggen, merendhels fördärfwade.

Locus privatus med 3 rum.

Matbod eller låfft med dör och lås och ljtet fönster.

Lilla kiärlboden under nattstufwan, med dör, dock uthan lås.

Stora porten dubbel, med gångjärn och klinka samt krubba och 4 spiltrum.

6. Brödlåfft i norre hörnet på gården och en pjge bod under.

7. Miölck och mältestufwa, . . . gemen spjs och spiäld, 3 små fönster i 2 rum.

8. Kiällare med twärtak af stora stenhällar.

9. 2 st. dubla bodar väster på gården åt älfwen . . . Öfre rummen brukas till währfoders förwahrning, the undre en dränge- och en näfwer boo.

10. 2 bodar med dör och lås . . . dhen ena . . . till miöhl, then andra till fiskebod. Öfra rummet till klädelåfft med dörrar och lås.

11. Ett nytt stålphärberge uthom gården med dör . . . 12. En badstuga behållen, och 13. bätthuus af pastoris timmer.

14. Ett gammalt stålphärberge närr om gården, med döör och lås.

Uthom gården.

15. 1 glt. stall, . . . 5 st. spiltrum och krubbor med glt. stäcklåås. 1 st. glt. reedskapz lijder, för stalsgafwelen.

16. 1 st. glt. biskopz stall, brukas nu till höljder.

17. J samma linea väster åth, ett glt. spåne- och wedljder.

18. Behålne fähuus 2: st. och 19. 1 fååhr huus. 20. 2 st. swin huus och 21. gammal giöstia.

22. Hönshuus uthan låås.

23. 3 st. lador med wijdygde halmljder.

24. 2 st. tårkhuus behålne.

25. 1 st. gammall rija.

26. Bryggehuus med döör och låås, 3 fönster . . .

27—32. 6 st. hölador, här och thär wid älfwen. En på öön, 2 st. i Nohret, en i Uthänget, en i Öje.

Hemfäbodas nord up wid wägen: Gählåhs(?)

33. En stuga, gammal, med muhr, döör uthan låås.

34. 2 st. fähuus.

35. *Miölk och stegerhuus.*

36. *Hölada på wallen . . .*

Redsiöbärgzfabodar i Wärmlandz grändzen, 3 mihl i wäster ifrån kyrkan.

37. *En stufwa och miölkehuus, bygde med pastoris kåstnad.*

38—39. 2 st. *fähuus*, gamla och knapt brukelige.

40—41. 2 st. *hölador* någorlunda behållne.

XV. Folkärna prästgård år 1704.

Husesyn på »Folkjerna prästegård».

Mangården.

Wästre sidan.

1. *Stora sahlen.* En spis med skåttspiäld, men skorsten bör rappas. En dör med gångjärn lås och hantag, foder kring karmen utan och innan. 9 st: fönster uti tre carmar, foder utan och innantill, en dör på sidan.

Biskopsstugan innanföör stora sahlen. En spis behållen med skåttspiäld och tack järnhäll, 5 st: fönster uti 2 carmer med järngallrar. dörr med låås och två handtag, En liten farstu med bräskiufove, med ett litet himmelhuus där brede wiid, ett litet fönster med 4 rutor, uti samma farstuga fönster med 11 rutor uti, en carm.

Stora farstugu kammaren wähl behollen . . . med en lijten spijs, ett skåttspiäld där till, 2 st. fönster uti en carm utan foder, med dörr gångjärn, låås och 2 st. handtag.

En *farstugu* utan för stora sahlen . . . med dörr gångjärn, 2 handtag och en kasthaka, farstugu skufwet utan för merendels förärfwat.

Lilla sahlen med 2 st. *framkamar* och ett litet kiök. I sahlen: en spis med tackjärnhäll och spiäll, 5 st: fönster uti två carmar, foder innan och utan till, 2 st. gångfönster, dören med carm och foder, låås och handtag 2 st.

Fogd kammaren: en spis med skåttspiäld och tackjärnhäll, 3 st: fönster uti en carm, med foder utan och innan, dören till sahlen med låås gångjärn och ett handtag, dören till farstugan med gångjärn utan lås, med 2 st. handtag. *Cammaren* näst kryddgården med spijs och skåttspiäld, tackjärnhäll, 2 fönster uti en karm, ett gångfönster, foder innan till. En dörr med karm och foder med gångjärn utan låås med ett handtag.

Kiöket: mur med bakung och 1 st: skått spiäld, 4 st: fönster uti 2 carmar, foder innantill den större dören in till sahlen, med karm och foder utan och innan. Utan låås med 2 st. handtag, dören till lilla farstugan med karm och foder innantill, gångjärn och ett ofärdigt låås.

2. *Barnkammaren* . . . spis med skåttspiäl med tackjärnhäll, en liten kakelung med pipa, 7 st: fönster uti 3 carmar, 3 st: med gångjärn, foder innan och utan till med lukor för gafwelfönstret, dör med carm foder innan och utan gångjärn och låås. 2 st. handtag, dören till kiällarstugan med carm foder innantill, gångjärn med en haka.

Kiällar stugan: spis med skåttspiäl . . . 6 st: fönster uti 3 carmar, foder innantill, dören . . . med . . . låås.

En hwälf *kiällare* där under med dörr och låås samt en liten swala framföre, med dörr och en klinka, noch i swalan 2 st. dörar med gångjärn och hakar.

På norre sijdan.

3. *Gre kiöket*: en stoor mur med kors spis med booljärn och uppståndare, med 2 st. wind spiäl. Ärlen i bakungen förlorat, 5 st. fönster uti 3 carmar, med 20 st. sprukna rutor, foder innantill på 2 st. fönster, dören till gården med carm och foder, gångjärn och låås samt ett handtag, dören till gången med gammal dörr . . . gångjärn och hakar.

En gammal *port* med 2 halfwor med gångjärn hakar och en klinka, med ett förlorat skiufwe.

4. *Bod bygningen*, de 2 st. öfre bodar äro wähl behäldne . . . dörarna . . . med gångjärn och låås.

Ett *himmel huus* med dörr gångjärn och klinka.

2 st. nedre bodar, med 2 st: lårar i miölboden.

5. Ett *bryggehuus* . . . muren behållen, ett fönster uti en karm, med 2 rum, dören gamal med gångjärn och låås.

6. Ett stort *portlider* med port, 5 spiltrum, men pallarna för rutna.

7. *Boden* öfr gaml. kiällaren näst till portlidret, . . . kiällaren aldeles omkullfallen, kiällar swalen behållen.

En liten gamal *gångport* till ladugården aldeles förlorat.

På södre sijdan.

8. *Stallet* med en skulle öfwer taakweden aldeles förlorat, med 4 st. spiltor, gälfwet med pallarna förlorat, ett litet *himmelhuus* där brede wijd med dörr före.

9. En *drängestuga* . . . muhr behållen, med 4 st: fönster uti 2 st. carmer. Ett litet *farstugu* framföre med dörr gångjärn och låås.

10. *Mangelstugan* med en *kammar* framföre. J *stugan* spijs utan spiäld, . . . 5 st: fönster uti 2 st: carmar, blyet på fönstren merendels förlorat, en gamal dörr, med gångjärn och låås, i *kammaren* en spis med skåttspiäld, 6: små fönster uti 3 carmar, foder innantill. En dörr med låås och 2: st. handtag.

Ladugården.

11. *Norr fähuset* . . . med balkwärke till båås, *wäster fähuset* behållit . . . bååsbalkarna merendels nederfallna, *söderfähuset* till wäggjar och taak, till gälf är nyss framfört och upptälgd som på backen ligger.

12—14. Alla 3 *sädesladorna* med 2ne dörar till hwar lada med ett låås till hwartera.

15—16. 2 st. *foderhuus*. 17. Ett *lider* wijd söderladan aldeles uthdömt till att uppbrännas.

Uth huus

18. En *tork bastuga* med en maltlafwa där hoos.

19. 2ne st. *swinhuus*.

20. Ett *wangnslider* . . .

21. Ett gammalt stort *stall*, som brukas till hööhuus.

22. Ett *wedlider*.

XVI. Leksands prästgård år 1704 (och 1696).

Husesyn på »Lexandz prästegård» 1704.

Östre byggnins raden består af fölljande:

1. a. En lijten *qvist* uthan för nadstugu byggningen, med någre trappstegh opp, hwilken med bräder är täckt.

b. *Nadstu förstugun*, är försedd med döör och gångjärn, samt en liten klinka, warandes ock wed östre wäggen i denne förstugu ett hemligt huus uthbygd, som äfwen med döör . . . är försörgt.

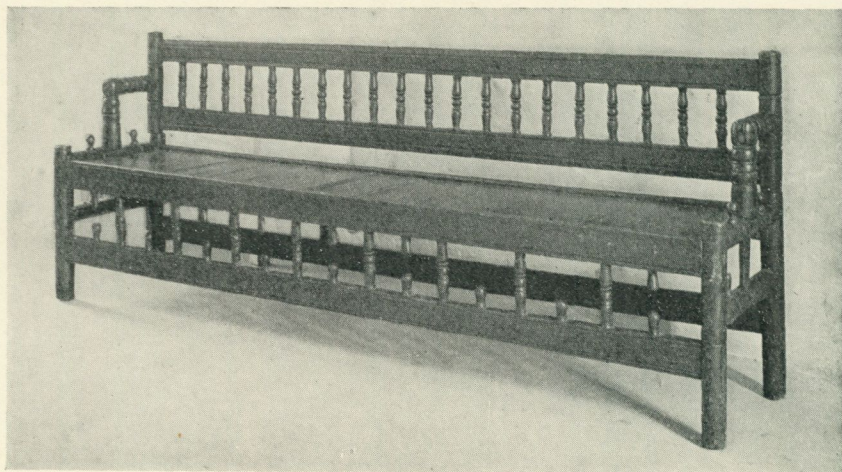

Fig. 11. Vändbänk eller »vändstol». Åls kyrka. Dalarna.

c. *Norra nadstugun*, spijs med spiäll . . ., så och 2ne fönster karmar med 6 fönster i hwardera, döör med gångjärn, låås och nyckel.

d. *Södre nadstugun*, spijs . . ., 2ne fönster karmar med hwar sine 6 fönster uthi, sampt döör . . .

e. En hwälf d *kiällare* under nadstugubyggningen, medh dörar . . .

2. Ett *portlijder* emellan nattstugu byggningen och nystugun, som har en port med gångjärn och klinka.

3. *Målarstu förstugun*, en döör . . ., så ock ett lijtet hemligt huus i denne förstugu uthbygd wed norra wäggen . . .

Måhlarstugun: spijs med spiell, 2ne fönsterkarmar och 3 stycken fönster i hwardera . . . döör medh . . . låås och nyckel.

4. a. En *portall* uthan för *nybyggningen* med 2ne trappstegh opp, samt 2ne bänkar en å hwardera sidan om förstugudören.

b. *Förstugu*: dör med gångjärn och klinka samt gallerwärc å både sidor om dören.

c. *Nystugun* (byggd på prosten Alstrins tid) . . . spijs med spiell, 3ne fönsterkarmar med hwar sine 2ne fönster . . ., döör med . . . låås . . .

d. *Kiöket* emellan nystugun och morsstugu (byggd vid samma tid) . . . kook spijs med baakugn och 2ne spiäll, 2ne fönster karmar med 2ne fönster i hwardera, 2ne dörrar, den ena går uthur nystugun in i kiöket (med »knäpphaka») den andra går uth i förstugun . . .

e. *Mors stugu*, spijs med spiell, så ock en grön kakelugn, 3ne fönster karmar (3 fönster var) . . . Fyra . . . dörrar, hwar af en går uth i nya förstugun, den andra i kiöket, dhen 3die i bookkammaren, och den 4de i förstugun emellan mors stugu och nya kammarbygningen. Kakelugnen är mycket förlorad.

f. *Bookkammaren* innan för mors stugu, spijs med spiell, 2ne fönster karmar, i dhen ena 2 och i den andra 3 fönster, dören är försedd med gångjärn låås och nyckel . . .

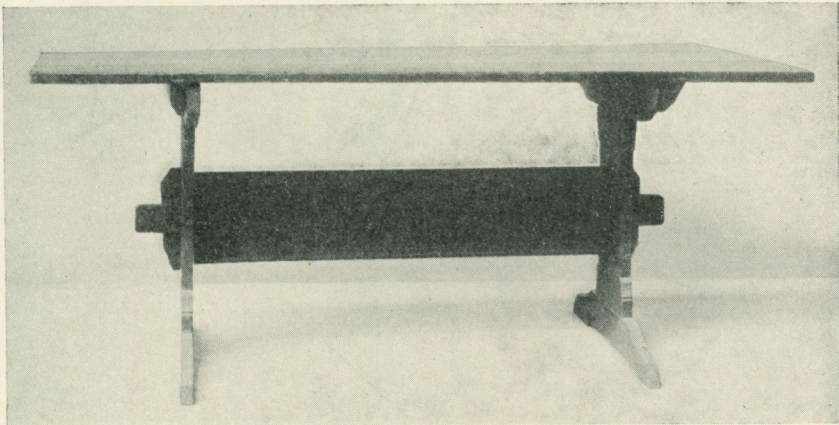

Fig. 12. Bord med lös skiva. Rättviks s:n, Dalarna. Nord. M. 21,051.

Dhenne östre byggningz raden är täckt med näfwer och taakwedh.

Södre byggningzraden består af fölliande:

5. a. En lijten *förstugu* wid östra gafwelz på *nya kammar-byggningen*, som har 2ne dörrar med . . . knäpphakar; uthi förstugun är ett lijtet hemligt huus med döör . . . Hela nya kammarbygningen bör förbättras.

b. *Sängkammaren*: spijs med spiell, en fönsterkarm med 6 fönster uthi, färdig döör med . . . låås . . .

c. *Norra framkammaren*: en fönsterkarm och 6 fönster der uthi, en spijs med spiell, 2ne dörrar, hwaraf en går in i kammaren och dhen andra uth på gården, bäge med . . . knäphake.

d. *Barn kammaren*: spijs . . . en fönster karm med 3 fönster i, döör med . . . låås.

e. *Södra framkammaren*: en fönsterkarm med 2ne fönster, ingen spijs, 2ne dörrar med . . . knäpphaka.

Twänne *portar* emellan nye kammar . . . och herr stugu bygningen, försedde med gångjärn och klincka samt brädskiuhl öfwer.

6. a. En lijten qwist uthan för *herrstugu byggningen*, täckt med sågbräder.

- b. *Förstugun*: ett ljttet fönster på den ena sidan om dören . . .
- c. *Säthstugun*: 3ne fönster karmar med hwar sine 6 fönster, spijs och spiäll, döör med . . . låås.
- d. En lijten *kammar* emellan säth- och herrstugun, hwar uthi fans spijs med spiell, en fönster karm med twänne fönster, . . . döör med . . . låås . . .
- e. *Stora herrstugun*: 5 fönsterkarmar med hwar sine 3 fönster, ingen spijs, döör med . . . låås.
- f. En lijten *wedhobod* uthan döör wijd wästra herrstugu gafwelu.
Dhenne södra byggningz raden är dels med bräder, dels med taakwed och näfwer täckt.
Wästra byggnings raden består af fölliande:
6. a. *Bagar förstugun*, döör . . . wäl behållen.
- b. *Bagarstugun*, som i Sal. Hr Probstens Alstrins tijd är opbygd, spijs med 2ne spiell och baakugn, 2ne fönster karmar, i den ena 2 och dhen andra 3 fönster, döör med . . . låås . . .
7. a. *Natstuförstugun*, döör med . . . låås . . . en trappa op i swalan med gallerwärk omständ, en fönster karm på östra wäggen med 3 fönster uthi, wedh wästra wäggen ett hemligt huus uthbygdt med döör . . . och knäphaka. Tählarne under swalen äro söndrige.
- b. *Södra nadstugun*: spijs och spiell, 3ne fönster karmar med 3 fönster i hwardera, färdig döör, låås och gångjärn, dock fattas nyckel och trycke till låset.
- c. *Norra natstugun*, spijs uthan spiäll, 3ne fönster karmar med hwar sine 3 fönster, döör.
- d. *Södra boden* under nadstugun är behållen.
- e. *Norra boden* under nadstugun är färdig.
- f. En *hwälf d kiällare* under nadstugu byggningen, med timbrad swala, 3ne döörar . . . Trapporne och den ena dören böra lagas.
Dhenne wästre byggningsraden är täckt med näfwer och taakwedh.
Norra byggnings raden består af fölliande:
7. Ett *wangens lijder* med 2ne döörar.
8. a. En *drängstugu* med spijs och spiell, en fönster karm och 2ne fönster, döör med låås.
- b. Ett *portlijder* emellan drängstugun och bodbyggningen med 2ne portar.
- c. Trenne *bodar* å rad med hwar sin döör . . .
9. Ett *stall* med skulla och 10 spiltor, 2ne döörar samt en lijten skull-döör, dören in i gården med låås.
Dhenne norra byggningsraden är till en dehl täckt med bräder och en dhel med näfwer och taakwed.

Färgården med dess huus.

10. a. *Herrstallet* med skulla, krubba, 10 spiltor och 2ne döörar.
- b. Een *foderbodh* med döör.
11. En lijten *kornlada* med 2ne gälf och en looga, 2ne döörar, den ena på öster och den andra på wäster långwäggen.
12. Een stoor *rough lada*, med en looga och 2ne gälf, 2ne döörar

på den norra och en dito på den södra långväggen, hwarest är ock en foder käfwa.

13. Een stoor *korn lada* med en looga och 2ne gälf, 2ne dörrar på norra långh väggen och en dito på den södra.

14. Twänne *fäähuus* medh en *lahna*.

15. Twänne *swijn huus* medh dörrar.

16. Ett *redskapz lijder*.

Uthusen.

17. Ett stoort *stolp herberge* i kryddgården medh twänne bottnar.

18. Ett mindre *dito*.

19. Ett än mindre *dito*.

20. En badbadstugu j kryddgården medh en lijten kammar uthan före. I badstugun en lafwa, en spijs, een fönster karm medh 2ne fönster och een döör. I badstugu kammaren een spijs, en fönster karm medh 2ne fönster och een döör.

21. Ett *bryggghuus* med een lijten kammar innan före. I bryggghuset en inmurad kopparpanna, 2ne fönster karmar med twenne fönster i hwar-dera, i kammaren är spijs, en fönster karm medh 2ne fönster.

22. En *kiöhlna* (nybyggd på Alstrins tid).

23. En *torck badstugu* medh 3ne lafwar.

24. En *smedia* med stää och puust.

I 1732 års *husesyn* äro husen åtminstone i mangården desamma som 1704 och uppdelningen är denna: östra byggningsraden, byggningen söder om nattstugorne, södra byggningsraden, härrstugubyggningen, västra byggningsraden och norra byggningsraden. Åtskilliga småhus woro dock då nytillkomna, till exempel kalkonhus.

Inventarium 1696.

I *bryggghuset*: »ett g. bord af 5 alr lång skijfwa med foot», »en g. ock förfallen wändstohl».

I *bryggghusammaren*: »ett g. gement skååp med lås och gångjern af 2ne rum, nästan odugeligit».

I *säng cammaren*: »ett bord med dubbel foot ock fyrkantskifwa af 7 alr», »ett skåp af 4 rum med enkel dör ock krantz, grönt anstruket».

I *storstugun*: 1 bord »af 7 $\frac{1}{2}$ al. lång skifwa med foot», 1 dito af 8 al., 1 dito 6 $\frac{1}{2}$ al. oval skifwa med foot, »2 stycken wänd stohlar», en 4 $\frac{1}{2}$ aln. lång »grön anstruken», en 3 $\frac{1}{2}$ aln lång, »en wäggbonad på östra gafweln öfr dören . . . målad med wattfärgor».

I *gamla herrnatt stugun*: »ett g. bord af 3 al. lång skifwa med foot».

I » » *förstugun*: »en kistbänk af 4 $\frac{1}{2}$ al. lång med 2ne rum sampt låås och ett par gång jiern, slätt giord.»

I *fogde nattstugun*: »ett bord af 3 $\frac{1}{2}$ al. lång skifwa med dubbel foot, ock foot hallor», »2ne stycken sängiar», 1 med »krantz och pall», 1 dito »wijd dören med krantz och pall».

I *gamla drängestugun*: 2 bord, ett 5 $\frac{1}{4}$ långt, med fot, ett 4 al., »3 st. säten», »2 stn g. gemena dräng sängiar».

- I *nya drängestugun*: »2 stn g. ihoop bygde sängiar» . . .
 I *målarstugun*: 2 st. sängar, 1 utan, 1 med »krantz».
 I *millan cammarn*: 2 st. sängar utan kr. och pall, »enkla».
 I *g. härstuguförstugun*: en g. säng.
 I *g. härr stugun*: »2ne sängiar, dubbla med krantz och pallar».
 I »*sätes stugun*: 2ne stycken bonader, en på hwardera gafwelen med watt färgor målade».

XVII. Bjursås prästgård år 1709.

Husesyn på »Biusåhs sockns prästegård».

Huusen i mangården.

1. *Sätthe stugun*, taket innan till fordrar förbättring, takweden behållen, behöfwer måsias, emedan pastor klagar, att husen wintertijdh äro aldeles för kalla, dörrar och spijsen samt fönster 6 st: behållne, spiället nästan odugligt.

Barn cammaren innan för sätestugan. Spijsen behållen, män röker inn, när eldh är i sätestugun, takweden på hela denne byggning behållen . . .

Mat cammaren med 2 små fönster.

Sängiestugan hehl, gammal, 4 fönster med carmar, dörr och låås alt behållit. I *förstugun* gammalt håligt gålf, skall förbättras.

2. *Booknadt stugan* nord i gården, 2 fönster spijs och spiäll.

3. *Bagarestugan* med 6 fönster, spijs med bakungn, gaml: kiärl-hyll, dörr utan låås, 3 spiäll. Een *cammar* der samma städes med lijten kiärl-hyll och spijs.

Herrstugun wäll behållen med gålf och taaket hwijtlimat, dörr och låås, 9 fönster behållne, sammaledes spijsen och spiället. *Förstugun* med dörr utan låås.

4. *Nattstugur* söder i gården 2 st: spijsar och spiäll, 4 fönster i den wästra och 2 i den östra.

Drängiestugan under den wästra nattstugan med spijs och spiäll, 5 fönster, dörr och låås.

Mangelstugan under den östra nattstugan med spijs och spiäll, dörrar och låås.

5. *Sädesbodan* 2 st: in på gården, två lårar i hwardera.

6. *Kiällaren* wijd sängiestugan med hwalf, dörrar och låås.

7. Een *dito* wäster utom gården skall lagas i dörrlaget och swahlan, hwalfwet behållit.

8. *Slädlijder* emellan qwarnboden, med port och klinka samt gångjern.

9. *Qwarnboden* med dörr och haspa.

10. *Wedlijder* utan dörr, dherjämte ett lijtet *hönshuus* med dörr.

11. *Stallet* gammalt, nederhwarfwen behöfwa förbättring, taket behållit, 3 spiltor med skulla, *prewetet* på den ena sijdan och *portlijdret* med port och gångjern på andra sijdan.

12. *Kiöhlman* med ungn samt dörrar gångjern och haspar dher till.

13. *Bryggehuset* med een lijten cammar, med gålf och spijs dörrar utan något låås.

14. *Tårck badstugan* med ungn, lafwar, dörrar med gångjärn. Badstuguswahlen skall förbättras.

15—15^{1/2}. *Stålp härbärgen*, 2 st:n. Två lårar i hwardera, dörrar med låås.

Huus i fägården.

16—17. *Kornlador* två stycken. Dhen första med gålf och loga, item ett stort lijder, *tijonde lijdrät*. Dän andra är twänne rum uti för sädh, loga nedersunken. *Halmlijdrät* wijdh ladorne behållet.

18. *Redskapzlijdrät*.

19. *Fäähus* 2 stn, det större behållet, det mindre skall wägas upp och teldnas.

20. *Swijnhuset* bredewijd stora fähuset.

21—23. *Hölador* äro 3 st: een stoor lada utom porten, een lijten öfwer kiällaren, en lijten i Rootängie.

Fäbodarne wijdh Älgbärget äro nu som tillförne.

Inventarier.

Ett långt bordh i *bagarstugun*. Ett gammalt säte ibid. obrukeligit. En narka ellr handqwarn med segell, lafwan ellr asken förlorat.

Ett bord i *drängiestugan*.

Een säng i *sängie stugan* wid wäggen bygder.

Een säng i wäster *nattstugun*.

Een säng, som förr stådt under wäggen emellan *barn cammaren* och säthestugan. Een annan lefwererades i dess ställe, som står i *port nattstugan*. Een säng i *bagarstugan* och een i *drängestugan*.

Een skifwa med foot i *booknattstugan*.

Een skifwa med foot i *kiöket*.

Een dito i *barn cammaren*.

Een gammal fallbänk i *säthestugan*.

Eett bord med säthe i *storstugan* . . .

Een säng i *sängiestugan* med pall utan krantz, som Sahl. Hr Kiörkoherden sielf låtit giöra.

Ett bord i *portnastugan* sammaledes.

XVIII. Prästgården i Idre 1736.

Inventarium vid Idre i Prestegården.

1. En *stufwa*, måhlad, med 2ne fensterlag, ett på wästra sidan, och ett på södra, begge med 2ne fenster; muhr nyl. upmurad af gråsten.

En liten *kammare* med *källare* under.

Förstufwa med dör och låås.

2. En *lada* med dör.

3. Ett *stall* med 2ne spiltor.

4. Ett g. *wedlider*, af föga värde.

Timsteen med korssbänck.

En gammal säng, nu stående i *kyrckioherberget*, som hörer *stufwan* til, med en g. förlåt af ringa värde, item 2ne bänckar, 2ne säten och ett bord, som hörer *stufwan* til. Bordet är bortlånt til en bonde.

XIX. Prästgården i Särna år 1736.

»Inventarium i Prestegården» i Särna.

Huus i prestegården.

Söder.

1. Store *ladan* med 2ne gålf och loga.
2. *Portlider* med 4 stålpar, gålfwadt, dubbelpport.
3. *Nyladan*, så kallad, med gålf och loga.
4. *Stall* med 2ne rum och 5 spilltog.
- En *port* wid stallet, med stålpar och tiltbräd tak på.
- Ett *planckwercke* näst intil porten.

Wester.

5. Ett *wedlider* med taak af klufna planckor.
6. En liten *miölckbod* med 2ne bänckar innantil.
7. J stället för *herrberge*, som förr der war, är nu en *miölbod*, med lofft ofwan uppå.
8. En liten *port*, med stålpar och litet brädtak, träklincka.

Norr.

9. En *skrapbod*, någorlunda behållen.
10. En *kammare* samt en liten *kammare* i *förstufwan*, med ett bord, utan säng, 2ne fensterlaf, hwarthera af 2ne fenster; i den lilla kammaren ett fensterlaf och 2ne fenster, muhr uti begge kamrarna, dels af tegel, dels af gråsten.
11. *Drengiestufwa*, nyl. förbetrad, ett bord, 2 fensterlaf, hwardera med 2 fenster, muhren och bakugnen dels af tegel — dels af gråsten.
- En liten *mellan kammare*, . . . med ny dörr och låås, ett fensterlaf med 2 fenster och en liten spijs och är nyligen hwitlimad.
- Säthes stufwan*, nyligen upbygd, hwitlimad, muhren af tegel- och gråsten, utan säng, ett bord, 2ne bänckar, 3 fensterlaf, ett af 3 fenster (övr. 2.) låås för dören med beslag före.

Öster.

12. En liten *port* med stålpar.
- Ett litet *brädeplanck* emellan porten och kiällarstufwan.
13. *Kiällarstufwan*, nästförledne höstetid förbetrad, hwitlimad, nu förtiden inga bänckar, ett bord, 2ne sängar dubbla, 2ne fensterlaf med 2ne fenster i hwarthera; *kiällarstufwu* *förstufwan* är hwitlimad, har dörr samt

ett litet contoïr, så kallad *bokkammarn*, i contoïret ett fensterlaf med 2ne fenster.

Under ofwanstående är *källaren* med gråsten hwälfd, med dörr och låås, trappor, swala och taak.

14. En liten *bod* til *wisthuus*, med bord, en låår, en liten skulla, dör och låås.

15. Ett *portlider* med 4 stolpar, port med taak öfwer.

Timsteen til stäck och foot nyligen förbettrad.

Huus utom mangården.

16. *Foderhuus*.

17. *Fåhuus*, 2 st.

18. Ett litet *fåårhuus*.

19. *Stegerhuus* med 2ne bänckar.

20. En *torck badstufwa*.

En *bro*, af socknen upbygd.

21. *Båthus*.

22. En g. lada öster i Serna byn, *Kungsladan* kallad.

23. En *lada* på Heden.

24. Ett *eldhuus*, welbehållit.

25. En *qwarn* uti Skiån belägen.

26. En liten *miölqwarn*, som brukas til handqwarn i prestegården, af ringa wärde.

Fäbodas.

Wäster i Åhsen äro 2ne *fäbowallar* hardt wid hwarandra; på den ena wallen håller socknen *stegerhuus*, *miölckbod*, ett *fåhuus* och en *lada*.

På andra wallen nu för tiden sochnen alla husen wid macht, hwilcka äro, en *hölada*, ett nytt *stegerhuus*, *miölckbood* och ett *fåhuus*.

Fiäteroos fäbodas äro nu förtiden intet brukelige, emedan the af föga wärde äro; och är allenast prestebordet tilhörigt en liten dehl.

Långtierna fäbodas, som bestå allenast af ett *eldhuus* och en *miölckbood*, äro belägna norr ut ifrån Serna och brukas allenast i ofridztider.

Hwad *Nysättra fäbodarna* anlangar, som prestbordet tilhörige äro, kan efwen des rett wid häradz tinget sökas, emedan det angifwes blifwa præpiceradt med nya fäbodars i nejden upbyggande, hwarest muhlbetet och skogen förliudes blifwa prestebordet afhände.

XX. Husby prästgård år 1738.

Husesyn på »Husby kyrckioherdegård«.

Mangården.

1. *Stora bygningen* på norra sijdan i gården, upbygd år 1727 med socknemännens omkostnad, 14 hwarf hög, 53 alr lång och 12 ³/₄ alr bred innom knutarne, består af 7 eldrumb, förutan förstugan och winden. Sjelfwa huset är intet särdeles wähl huggit i knutarne, wäggarne äro tiärade och

rödfärgade. Taket af sågbräder och näfwer rödfärgat. På södra sidan är tvenne windskappor med änkla brädluckor före, jemte ett par gångjern på sine hakar med haspa och knäpphaka till hwardera luckan.

Inåt gården är en *förstuguqvist* af bräder, 2ne stolpar och snickar panelwärc, hwilken Sahl. Professor Holstenius låtit förfärdiga.

Till *förstugan* är 2ne dörrar med rutor och snedwärc, foder innan och utan, 4 st. gångjern, 1 jernhandtag utan till samt innanföre 3 st. jernreglar. Uti *förstugan* är en fönsterglugg med 2ne fönster uti, bestående af 28 rutor uti hwardera fönstret, med sine 2ne jerntenar utan beslag. Fönster karm

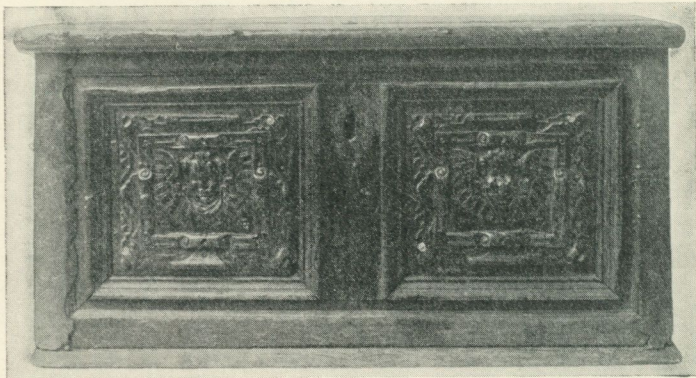

Fig. 13. Kista med beslagsornamentik, Ludvika sn, Dalarna. Nord. M. 97,107. 1600-talets förra hälft. Härrör antagligen från präst- eller bergsmansgård.

med foder innan och utan. Taket på biälkar af listade bräder och gålfwet af tälmar . . .

Till *salen* af östra ändan en dubbel dörr med förtent lås och beslag, 4 fönster gluggar (24 rutor i varje) en kast- och knäp haka med ett förtent beslag i hwarje fönsterglugg. Panelat brädetak med listor omkring. En spisel med jernligghäll, skåttspiäl och forma.

Till den norra *cammaren* innom sahlen dubbel dörr och förtent beslag med lås och nyckel. 2ne fönstergluggar (lika som i salen) . . . med 2ne änkla brädluckor för hwar fönster glugg. Spisel med ligghäll och en rät-häll samt skåttspiäl.

Till den *södra cammaren* innom sahlen är dörren lika som wid then norra, . . . 1 »fönsterglugg» med luckor. Spiseln med en ligghäll samt skåttspiäl. Wäggarne lerslagne och tillika med taket hwitlijmade samt listarne under taket blå anstrukne, hwilket Sahl. Professor Holstenius låtit giöra.

Cammaren i förstugan näst intill sahlen. Taket på biälkar af listade bräder. Spisel med ligghäll och skåttspiäl.

Till lilla *kiöket* . . . En kokspis med lång räthäll och bäljern, bakugn och 2ne skåttspiäl, på östra wäggen är fat- och talrikshyllor, samt bände taket, som Sahl. Prof. Holstenius låtit ditsätta.

Till *winden* är brede wid bagarstugudörren en panelad brädetrappa med äncel dörr, lås och 2ne gångjern. Ett litet contoïr under trappan med

dörr, lås och gångjern, samt sielfwa winden fördelad i 2ne rumb med ett bräde planck och dörr med lås, som Sahl: Professoren sielf påkåstat.

Till *bagarstugun* är dörren af lika beskaffenhet som de öfrige, (2 fönster, utan luckor). — En stor kokspis med ligg håll öfwer hela spisen, båljern och jernupståndare jemte ugn's gima af jern, 2ne skått spiäll.

Till *wästra cammaren* är dörren af lika beskaffenhet, som de förre, allenast at hon är förutan lås och i dess ställe en regel. 3ne fönstergluggar med carmar och foder, 5 st: fönster, spiäll med ligghåll och skåttspiäll, dörren på wästra ändan af byggningen.

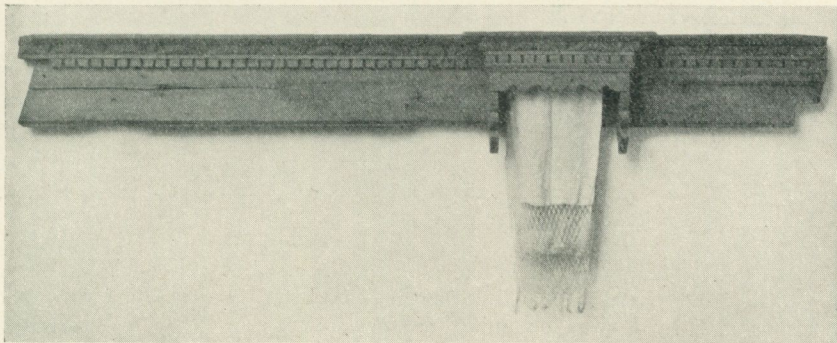

Fig. 14. »Handklädeskrans» bestående av »handklädesstol» (handdukhängare) och ornerat panelbräde med hylla. Från Plintsbergs by, Leksands s:n. Dalarna. Nord. M. 64,374.

2. *Bokstugan* är med dörr lås och gångjern behållen. 2ne fönstergluggar 6 st. fönster... På östra sidan en fallucka och på wästra sidan 2ne luckor med gångjern och skrufwar. Spiseln med en ligghåll och 3ne räthållar, skåttspiäll med sin forma.

2ne stn *camrar* på södra sidan af samma beskaffenhet som wid 1718 åhrs husesyn.

3. *Portbyggningen* består af 3ne rumb:

a. En *cammare* för hielpe prästen med 2ne fönstergluggar och 4 fönster, ett gångfönster.

b. *Millan-cammaren* med dörr, ... en fönster glugg med 2ne fönster, spis med windspiäll...

c. *Drängestugan* närmast porten, med dörr, lås och gångjern, 4 stn fönster uti 2ne gluggar. Spiseln med räthåll och windspiäll. Denne bygning utan skyfwe, med broen och trappan, är aldeles förlorad...

4. *Wagns lidret* är indelt på Kobo fiärdingen, består af ett rumb med millanbotten, 2ne portar på sine gångjern, aldeles behållit förutan lås.

5. *Bryggehus bygningen* består af 3 rumb. Behållen spijs med inmurad kittel. Detta hus är aldeles bofälligt, så at i winter bör framskaffas timber och wärcke till ett nytt bryggehus.

6. En *hwälfder källare* af 2ne rumb med swala...

Boden öfwer källaren, är aldeles bofällig.

7. En *bodbygning* der brede wid, bestående af 2ne rumb, bör i grund förbättras.

8. *Trollebbygningen* består af 4 *bodrumb* med 3ne windar ofwanpå, af gammalt furutimber. *Afträdet* bak om denne bygning.

9. *Portlidret* är med en gammal port färdigt och der in till en bygning bestående af 2ne stalrumb, bägge med botten och hörumb öfwer. På södra ändan är *hästestallet* med 8 spiltor, häckar och krubbor. Pallarne merendehls behåldne, men gålfwet aldeles förlorat, dörren med sine lås, samt broen utanföre, någorlunda färdigt. På norra ändan är *oxestallet*, g: dörr och låås, förlorade spiltor, g: häck och krubba på den ena sidan, men gålfwet aldeles förrutnad.

Vithus och ladugården.

10. *Torck badstugan* med 3ne lafwar, ugnen med spiäl, dörr med gångjern och utan lås.

11. *Stolpherberget* med 2ne rumb under och ett öfwer, 2ne dörrar med gångjern, lås och nycklar (täckt med takved och näver).

12. Ett *swijnhus* af 2ne rumb, jemte *gödstian*.

13. En *höbod*.

14. *Lilla kornladan* med 2ne gålf och loga. Lås och nyckel.

15. *Stora tröskladan* med loga och 2ne gålf, har 4 st. dörrar . . , bör repareras med ny takwed och näfwer, *halmhus* på södra sijdan.

16. Den så kallade *Sundfiskieladan*, med loga och 2ne gålf, 2ne dörrar . . . Taket bör repareras tillika med ett gammalt *halmlider* med dörr.

17. Ett *foderhus*, är af en gammal bod uplagat.

18. Sammaledes *hönshuset*.

19. *Södra fähuset* bör nedtagas, samt förbättras. *Wästra fähuset* samma-
edes.

20. *Får huset* någorlunda behållit.

Husen som pastorerna hwaraf annan inkiöpt.

21. Den så kallade *Morfars stuga*, är med ett brädeskiuhl framföre, som för sitt låga taklag noga acktas bör, att det eij gifwer dråpp på stora bygningen och bokstugan, hwars dörrar jembwähl hijt stöta.

22. *Kölnan* har Sahl: Professoren sedan hon afbrunnit, sielf igen upbyggt.

23. Ett *foderlider* wid lilla kornladan.

24. Ett *wedlider* på 4 stolpar.

25. Ett *swijnhus*.

Trägården, som Sahl: Professoren låtit förbättra med 10 frucktbärande och 7 smärre träen, lemnas af dess änkefru opåtalt til successorens nytta.